...оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

...УРЯАД ҮНЭН

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана

№ 260 (13576)
1971 оной ноябриин 3,
среда

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй обкомой III пленум тухай
ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, байгша оной ноябриин 2-то, КПСС-эй обкомой III пленум хүдэлмэреэ дүүргэһэн байна.

«КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Байгал нуур шадархи байгаалиин баялигуудые зүбөөр ашаглаха ба һайн байха ябадал хангахын тула шухала нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолой дүүргэлтын ябаса тухай асуудалаар КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь **К. М. Продайвода** элидхэл хэһэн байна.

Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. И. Титов**, Улаан-Үдын авиационно заводой директор **С. И. Исаев**, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь **П. М. Павлов**, «Забайкаллес» комбинадай главна инженер **Л. Д. Шопхоев**, КПСС-эй Прибайкалиин райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Е. Шелковников**, СССР-эй Науканuудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшын орлогшо **В. П. Ефимов**, республикын ой модоной ажахын министр **Н. Е. Медведев**, «Сибрыбниипроектын» Байгалай отделениин директор **Д. С. Норенко**, Буряадай барилгын управлениин начальник **К. А. Восканянц**, Улаан-Үдын мяханай комбинадай директор **Ю. В. Шитиков**, республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо **Ф. И. Ченкиров**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури-олзоборилгын ажахын управлениин начальник **Н. Т. Антоненко** гэгшэд хабаадалсаа.

Хэлсэһэн асуудалаараа пленум зохихо тогтоол баталан абаһан байна.

АГУУ БАГШАДАА—БУРЯАДАЙ ДУРАСХААЛ

(Улаан-Үдэ хотын Соведүүдэй талмай дээрэһээ репортаж)

АГУУ ОКТЯБРИИН һайндэр газаамнай оронхой. Республикын зүг бүхэнһөө баяртай мэдээсэлнүүд, илалта, амжалта тухай элидхэлнүүд орожол байна. Эгээл энэ үедэ, байгша оной ноябриин 2-ой үдэр жабхаланта баярай митинг Буряадаймнай нииславл хотодо болобо.

...Үдэрэй 16 саг. Соведүүдэй талмай дээрэ хүн зон олоороо сугларанхай. Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй дүрэ зурагуудые, уряа лозунг, плакадуудые, улаан тугуудые барниһан жагсаалнууд ерэжэл байна. Аажам зунай үнгын сэсэгүүдээр бүрхөөгдэһэн шэнги болошоһон талмай дээгүүр хонгёо дуунууд, ирагуу дуунууд зэдэлнэ. Ямаршьеб ехэ һайндэрэй эндэмнай болохоёо байһан мэтэ. Зүб даа. Мүнөөдэр—Улаан-Үдын, республикымнай ажалшадай һайндэр. Хүн түрэлтэнэй, дэлхэйн ажалшан арадай агуу багша, Коммунис партиие байгуулагша, юртэмсэ дээрэ түрүүшын Совет гүрэн засагые тогтоогшо Владимир Ильич Лениндэ табигдаһан хүшөө нээлгын баярай митинг энэ мүнөө Соведүүдэй талмай дээрэ болохонь. «Владимир Ильич Ленинэй хэрэг, һургаалынь хэтэ мүнхэ!», «Ленин бидэнтэеэш!», «Ленин, шинии замһаа бидэ гарахагүйбди!» гэһэн уряа үгэнүүд хүн зоной дээгүүр аржылдан харагдана.

Баярай митингые КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй нэгэдэхи секретарь А. М. БЕЛЯКОВ нээбэ. Альга ташалган аадар бороодол шааяжа, талмай доһолходол гэнэ.

Удаань КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВ үгэ хэлэжэ, хүшөө дээрэ нэмэрээтэй дун сагаан бүдые аалихан буулгана. Сэсэн мэргэн һургаалтай Ильич багшамнай бидэнэй урдаһаа хёрхоор хараба. «Ура» хашхаралдаан, уряагай, баярай үгэнүүд дорюунаар зэдэлнэ...

Энэ хүшөө айхабтар томо. Хүшөөгэйнь гансахан һуури долоон метр үндэртэй. Хүшөө хамтадаа арбан дүрбэ метрһээ үлүү үндэртэй болоно. Скульпторнууд, РСФСР-эй габьяата уран зурааша Г. В. Нерода, Ю. Г. Нерода, А. В. Схиртладзе, манай Улаан-Үдын СМУ-I барилгын эмхиин хүдэлмэрилэгшэд энэ хүшөөе бодхоолгодо хабаадалсаһан байна.

...Оркестрэй дуун аалидана. Ендэр дээрэ республикымнай хүтэлбэрилэгшэд, ажалай түрүүшүүл, СССР-эй, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд, партиин областной комитедэй пленумдэ хабаадагшад зогсоно.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой Б. З. ПОЗДЕЕВ, Хориин аймагай Үдын совхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой Н. Л. ТОГМИТОВА, СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай байгаали шэнжэлхэ институдай радиофизикын таһагые даагша, физико-математикын эрдэмэй доктор Ч. Ц. ЦЫДЫПОВ, Буряадай багшанарай институдай гурбадахи курсын студентка, Ленинскэ стипендиатка Л. КОЛОВА гэгшэд энэ баярай митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

Альга ташалган талмай дээгүүр нэернэ. Һүүлээрнь партиин гимн «Интернационалай» һүртэ аялга зэдэлжэ, жабхаланта баярай мэдэрэл хүн бүхэнэй сэдьхэл, зүрхэндэ түрэнэ хэбэртэй.

Омог огсом дуунууд шангаар наяржа, оркестрэй хүгжэм бүри шангадана. Республикымнай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд, ажалай түрүүшүүл, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай ветерануд, аймагуудһаа ерэһэн айлшад, эдир пионернүүд Владимир Ильичэй хүшөөдэ арюун сэсэгүүдэй баглаануудые табина.

Бүхы совет арадта, тэрэнэй тоодо манай буряад арадта зол жаргал, эрхэ сүлөө, энхэ байдал олгохо хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюулһан агуу багша Владимир Ильич Ленинэй нангин дурасхаалай тэмдэг болгон, энэ һайхан хүшөөе Буряадаймнай ажалшад энэ бодхообо ха юм.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МОСКВАГАА БУСАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежнев ноябриин 1-дэ Москвагаа бусажа ерэбэ. Франциин Республикын президент Ж. Помпидугай, Франциин правительствын уряалаар Францида, удаань Германиин Нэгэдэмэл Социалис партиин Центральна Комитедэй уряалаар Германиин Демократическа Республикада нүхэр Л. И. Брежнев албанай хэрэгээр айлшалаа.

Нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүд эй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. В. Русаков гэгшэд Москвагаа бусаа.

Нүхэр Л. И. Брежневые Внуковска аэродром дээрэ нүхэд В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо А. П. Ляшко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. А. Кириллин, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР-эй Министрнүүд А. А. Гречко, Б. П. Бугаев, Н. С. Патоличев, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша К. У. Черненко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи телевидени болон радио-дамжуулгын талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. Г. Лапин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшонор В. В. Кузнецов, А. Г. Ковалев, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшэ Г. С. Павлов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо О. Б. Рахманин, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон СССР-эй МИД-эй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд угтаа.

Л. И. Брежневые Франциин хэрэгүүдые Советскэ Союзда саг зуура этигэмжэлэгшэ Ив Делаэ угтаа.

Германиин Демократическа Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Хорс Битнер угтагшадай дунда байгаа.

(ТАСС).

...А ДҮҮГЭЙ, ҮНЭН СЭДЬХЭЛЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

(ТАСС-ай тусхай корр.). ...31-дэ, ноябриин 1-дэ ...зай Коммунис партиин ...Комитедэй Генеральна ...эр Л. И. Брежнев, ГДР-... суг ябалсаһан совет тушаалта нюурнууд Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлһэн байна. Аха дүүгэй хани барисаанай, халуун сэдьхэлэй оршон байдалда үнгэрһэн эдэ хөөрэлдөөнүүдэй һүүлээр хамтын коммюнике абтаа. Энэ коммюнике амяраа толилогдобо. Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна Комитет КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ ноябриин 1-дэ обед үгэбэ.

Обедэй үедэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Э. Хонеккер үгэ хэлээ.

НҮХЭР Э. ХОНЕККЕРЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...нүхэр Леонид Ильич

...совет нүхэд, ханинар!

...энэ сугларагшадай дунда ...эй амаршалгые танда ...үүлхыемни зүбшөөгыт. ...н политическэ тон шу... шанартай хэрэгээр Франци... ...нгаа удаа иимэ хүндэ... ...ие толгойлон, КПСС-эй ...Комитедэй Генеральна ...хани ёһоор Германиин ...ска Республика айлша... ...бидэ гүнзэгыгөөр ...тархан баярлажа бай... ...найнэбди.

...болон эб найрамдалай ...айхабтар ехэ, хойшо... ...ажал хэжэ байгаашье ...иин Социалис Нэгэдэмэл ...тральна Комитедэй бо... ...Министрнүүдэй Соведэй ...тоон абажа, манайда, манай нииславл Берлиндэ айлшалан ерэһэндэтнай, хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич, бидэ үнэн зүрхэнһөө баясанабди. Германиин Демократическа Республикын арад зон, мүн үнэн сэдьхэлтэй бүхы оронуудай хүн зон —энээндэ би батаар этигэнэб—танай энэ хани ёһоор айлшалалгые политическэ ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг гэжэ сэгнэнэ.

Хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич!

Ойройдоол хэдыхэн хоногой урда тээ албанай хэрэгээр Франци айлшалалгаа амжалтатайгаар дүүргээт. Энэ уласхоорондын гүнзэгы удхатай, гадаадын политикынтнай тон томо алхам хадаа КПСС-эй XXIV-дэхи съезд дээрэ баталан абтаһан үргэн хэмжээтэй эб найрамдалай программые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй болон Совет правительствын эршэмтэйгээр, аша үрэтэйгөөр, удаа дараалан бэелүүлжэ байһанай гэршэ мүн.

Танай айлшалалгын алхам, шата бүхэниие Германиин Демократическа Республикын арад зон гүнзэгы һонирхолтойгоор телевиденеэр, мүн газетэ болон радиогой ашаар, анхаржа, хаража, байгаа гэжэ, хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич, хүндэтэ совет нүхэд, таниие найдуулхыемни зүбшөөгыт. Франциин ажалшадай танда эмхидхэһэн халуун угталга, совет делегациин Парижда, Марсельдэ байхада хүн зоной дуратайгаар талархалга, Франциин гүрэнэй ажал ябуулагшадтай хэһэн хөөрэлдөөнүүдэйтнай айхабтар амжалтатайгаар дүүргэһэн тухай мэдээсэл—эдэ бүгэдые ГДР-эй зон баясхалантайгаар угтаа.

Агуу ехэ Октябриин орондо, коммунизмын орондо, эб найрамдалай болон дэбжэлтын тала баримталдаг дэлхэй дээрэхи эгээн хүсэтэ гүрэндэ хүн зоной хани ёһоной мэдэрэлэй үргэдэн дэбэржэ байһанай гэршэнь дахин болобобди.

Хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич, хүндэтэ совет нүхэд, албанай хэрэгээр Франци айлшалалгытнай иимэ амжалтаар дашарамдуулан, үнэн зүрхэнһөө та бүгэдые СЕПГ-гэй Центральна Комитедэй болон ГДР-эй правительствын үмэнэһөө, манай арад түмэнэй үмэнэһөө амаршалнаб. Юуб гэхэдэ Парижда хэһэн хөөрэлдөөнүүдэйтнай үрэ дүнгүүд эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүйн хэрэгтэ тон ехэ хубита болоно бшуу. Энэ хөөрэлдөөнүүд элдэб социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байха тухай Ленинэй һургаалай үргэнөөр бэелүүлэгдэжэ байһые, совет гадаадын политикын гуманис ёһоной шэнжэ баримталдагые, тэрэ политикын Европо түбиие дайн байлдаанһаа зайлуулха, арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагданхайе гэршэлнэ.

Дайн байлдаануудай, зүришэлдөөнүүдэй ходо һужэржэ байдаг Европо түбидэ мүнөө түүхэтэ шэнэ хубилалтанууд хараалагдаа, эб найрамдал, аюулгүйн хэрэг урагшатай дабшахань гэжэ танай Парижда хэлэһэн үгэнүүдые бидэнэр ажаябуулгадаа хүтэлбэри болгон абаабди, аюулгүйн, харилсаа холбооной асуудалаар бүхэевропын зүблөө зарлалгада бэлэдхэлэй түлөө эдэбхитэй тэмсэлэй уряал болгон тогтоогообди.

СЕПГ-гэй VIII-дахи съездын шиидхэбэринүүдтэй, мүн аха дүү социалис оронуудай гадаадын политикатай тааралдуулан, Германиин Демократическа Республика урда мэтэ Европын түбидэ шахардуу байдал һуларуулхын, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ.

Баруун Берлинэй асуудалаар дүрбэн талын хабаадалгатай шухала хэлсээ баталалгада манай оруулһан хубита энэ хэлэгшыемни гэршэлнэ. Энэ хэлсээ баталалга хадаа имагтал СССР-эй үүсхэл оролдолгоор, Ленинэй заабаринуудта үндэһэлһэн гадаадын политикынтнай ашаар туйлагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

ГДР ФРГ хоёрой хоорондо транзит тухай хэлсээ баталха, тэрэшэлэн Баруун Берлинэй сенадтай хөөрэлдөө хэхэ тухай манай гаргаһан тодорхой үүсхэл ГДР-эй амгалан ёһоной гадаадын политикын гэршэ болоно. ФРГ-гэй правительстватай, мүн Баруун Берлинэй сенадтай хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ ГДР-эй правительство тодорхой шэнжэтэй, бүтэжэ болохо үндэһэтэй дурадхалнуудые оруулһан, хэлсээнүүдэй проектнүүдые ниитэлһэн байна. Энэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай хүсэлэл оролдолго гаргаад байбал, бүри һаяын сагта таарамжатай хэлсээнүүд баталагдаха арга боломжотой. Тиибэ, ябабашье һаа, ФРГ-тэй, тэрэшэлэн Баруун Берлинэй сенадтай хэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүдэйнгээ амжалтатай байхын зорилгоор ГДР-эй правительство ехэ юумэ хэнэ.

VIII-дахи съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, манай парти, манай гүрэн социалис оронуудай нэгэдэл болон хүсые бэхижүүлхэ, тэрэнэй уласхоорондын нүлөөе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ оролдолго гаргана. Энээнтэй дашарамдуулан хэлэхэдэ, ГДР болон Советскэ Союзай хани барисаа, аха дүү ёһоной үргэн хэмжээтэй харилсаа холбоо бэхижүүлгэ манай гол үг зорилго мүн болоно. (Удаан үргэлжэлһэн альга ташалганууд).

Марксизм-ленинизмын сурталай, социалистическэ интернационализмын үндэһэн дээрэ хэгдэжэ байгаа эдэ хөөрэлдөөнүүд манай теоретическэ, политическэ хараа бодолнуудай, ажаябуулгын бүрин нэгэдэлые дахин гэршэлэн батална.

Германиин Демократическа Республикада хани ёһоор айлшалха сагайтнай хизаарлалгатайшье һаань, хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич, хүндэтэ совет нүхэд, аха дүү ёһоор һаналаа зүбшэлдэһэнэйтнай түлөө, манай партида, немецэй хүдэлмэришэн-таряашанай социалис гүрэндэ хани нүхэсэлэйнгөө гүнзэгы мэдэрэлые элирхэйлһэнэйтнай түлөө та бүгэдэндэ СЕПГ-гэй Центральна Комитедэй үмэнэһөө, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, манай бүхы арад зоной үмэнэһөө баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт.

Хүндэтэ нүхэд, манай партинууд, гүрэнүүд болон арадуудай бутаршагүй хани нүхэсэл, нэгэдэлэй түлөө, социализмын, эб найрамдалай хэрэгэй бүхы дэлхэй дээрэ шэнэ амжалта туйлахын түлөө. Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй түлөө, танай элүүр энхын түлөө, хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев, эндэ байһан совет нүхэд, ханинарай элүүр энхын түлөө хундагаяа үргэхыетнай гуйнаб! **(Нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалганууд).**

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев харюугай үгэ хэлээ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

...нүхэр Хонеккер!
...нүхэр Ульбрихт!
...нүхэр Штоф!
...нүхэдүүд ба ханинар!

...Демократическа Рес... ...ийн хото — Берлин ерэхы... ...ааинь түлөө СЕПГ-гэй ...ийюродо нэн түрүүн ...ай баяр хүргэхыемни ...өөгыт.

...алга— эб найрамдалай, ...түлөө ниитэ тэмсэлэй ...тическэ ханинарай, со... ...уулзалга—Европодо бо... ...һайн, таатай зохид ху... ...дай оршон байдалда үн... ...н. Энэ ушар хадаа нэн тү... ...хүсэл оролдолгын хэрэг ...коммунистнууд, тооло... ...и. Гэхэтэй хамта капита... ...бэе бэеэ ойлголсолгын, ...бодото байдалай үндэһэ ...Европын асуудалнуудые ...гдэг хүсэнүүд бүри эдэб... ...итой болложо байһыень ...үнэн дээрээ, Европодохи ...дээрхи хилэнүүдые эбдэр... ...жама ёһон бү... ...үлөө мэдэрэгдэдэг бо... ...ий 25 жэлэй тур... ...одо болоһон социаль... ...хубилалтануудай бу... ...ойлгохо ябадал ...ниитын боложо байна. ...йдалай хани харил... ...аануудаар ниитэевропын зүблөө зарлаха хэрэг мүн лэ найдахаар хэрэг боложо байнхаи. Холо бэшэ ерээдүйн сагта Европодо буу зэбсэг ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооха тухай хөөрэлдөө хэжэ болохоор ха.

Эдэ бүгэдэ, нүхэдүүд, һайн шухала хубилалтанууд гээшэ. Эдэ бүгэдэ Европо түби дээрэхи ниитэ-политическэ хүгжэлтын шухала эрилтэнүүдтэ таарамжатай юм. Энэ хадаа мүн социализмын үндэһэн аша туһада харюусана. Тиимэл дээрэһээ аха дүү социалис гүрэнүүд Европые эб найрамдалай, бэе бэедээ ашатай туһатай харилсаануудай түби болгохын түлөө иимэ оролдосотойгоор, иимэ шууд сэхээр, зориг түгэсөөр оролдоно.

Эдэ үгэнүүд манай оронуудта пропагандын лозунг болодог бэшэ юм, политическэ тактикашье бэшэ юм. Энэ хадаа манай стратегическэ хараа шугамые тодорхойлно. Европые бата бэхи эб найрамдалай түби болгохо гээшэ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудһаа хүсэ хэрэглэхэ, хүсөөр занаха ябадалые бүрин усадхаха гэһэн удхатай юм. Саашань, арад бүхэнэй, гүрэн бүхэнэй адли тэгшэ эрхые, бэеэ даанхай байдалые, өөһэдынь эрхэ сүлөөе бүхы хэмжээгээр хүндэлхэ гэһэн удхатай юм. Эсэстээ, ниитын байгуулалтые харадаа абангүйгөөр Европын гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгада һаад хэдэг бүхы шалтагаануудые усадхаха гэһэн удхатай юм.

Энэ программые бэелүүлгэ Европо түбиин хуби заяанда хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Германиин Демократическа Республикын адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсалгые хараалһаниинь ойлгосотой бэд даа. Европодо амгалан ёһоор зэргэ оршон байха эрхэ байдалые хангалга бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэй гүрэн болохо ГДР-эй хуулита эрхэнүүдые хүндэлэнгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ болохогүй юм. Энэ хадаа сагай эрилтэ мүн. Энэ хадаа социализмын оронуудай Европодо бэелүүлдэг политикын эли тодо асуудал мүн. Эсэсэй эсэстэ эрхэ сүлөө, үнэн зүб хэрэг мандаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Хүндэтэ ханинар! Социалис общество байгуулжа байһан ГДР-эй коммунистнууд, бүхы ажалшад немец хүдэлмэришэд болон таряашадай социалис гүрэниие уласхоорондын харилсаануудай хуули, эрхэнүүдые бэелүүлгэдэ адли эрхэтэй хабаадагша гэжэ мэдэрүүлхын түлөө олон жэлэй туршада тэмсэл хэһэн байна. Энэ тэмсэлэй аша үрэ баясууха ёһоороо баясуулна. Германиин Демократическа Республика дэлхэйн промышленна талаараа хүгжэнги оронуудай түрүүшын 10 гүрэнүүдэй зэргэдэ жагсаха эрхэтэй болонхой.

Немец газар дээрэ политическэ ажабайдалай социалис түхэл, социалис культура, марксизм-ленинизмын үзэл суртал бата бэхеэр тогтон мандаа. Танай орон 30 гүрэнүүдтэй дипломатическа харилсаа байгууланхай. 50 оронуудта худалдаа наймаанай ба бусад түлөөлэгшэдые байлгана. ГДР — уласхоорондын 300-һаа олон эмхинүүдэй бүрин эрхэтэ гэшүүн мүн.

Зүгөөр — мүнөөдэр бидэнэр энээн тухай тодорхойгоор хөөрэлдөөбди — Европын түбидэхи гуримшуулгын олон асуудалнууд үшөөл шиидхэгдээгүй байһаар. Урдамнай политическэ хатуу тэмсэл хүлеэжэ байнхай. Германиин Федеративна Республикада хархис, шовинис һаналтай бүлэгүүд бэеэ даанхай гүрэн болоһон ГДР-эй саашадаа хүгжэхэ ябадалда һаад хэхын тула, союзнигуудтай боложо, Европодохи түгшүүрилые һуладхааха хэрэгые таһалдуулхын тула арга шадалаараа оролдоно.

Советскэ Союз, Германиин Демократическа Республика, союзна бусад социалис гүрэнүүд ФРГ-гэй правительствын бодото алхамуудые зүбөөр сэгнэжэ, дэмжэлгэ үгэхөөр бэлэн байна. Гэбэшье бидэнэр эли тодо, шууд сэхэ политикын тала баримталдагбди.

Мүнөөнэй ушар байдал юумые зүбөөр ойлгодог баруунай политигуудта ойлгосотой гэжэ багсаахада болоно. Гэдэргээ харгы үгы. Германиин Демократическа Республикадахи социализмын байдал эбдэршэгүй. ГДР-тэхи социализмын байдалые һуладааха, тогтууригүй болгохо һэдэлгэ хэхын тула мүнөөнэй политическэ саг зуурын ушаралнуудые хэрэглэхэ гэдэг баруунай зарим бүлэгүүдэй найдамжа — хоohон, бүтэшэгүй ябадал мүн. Энээнэй түшэг тулгуури гэбэл, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин политическэ хатуужал, эдэбхи үүсхэл, ГДР-эй ажалшадай социалис патриотизм мүн болоно. Энээнэй түшэг тулгуури — аха дүү ёһоной, социалис интернационализмын жама ёһонуудые үндэһэ болгодог ГДР-эй, мүн Варшавын договорой талаар гэрэнэй союзнигуудай хоорондохи харилсаанууд мүн.

Нүхэдүүд! Мүнөө дэлхэйн хэблэлдэ Советскэ Союзай «амгалан доболголго» гэдэг тухай ехээр бэшэжэ байһаниие таанар мэдэнэт. Тиимэ, бидэнэр тиимэ добтолго хэнэбди, хархис болон дайн сэрэгэй, арадта харша хүсэнүүдтэ добтолго хэнэбди. Энээн тухай КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан эб найрамдалай программа соо эли тодоор хэлэгдэнхэй. Бидэнэр эб найрамдалай түлөө тэмсэлые гансаараа хэнэ бэшэбди. Бидэнтэй хамта Германиин Демократическа Республика, социализмын аха дүү бусад оронууд тэмсэнэ. Гадаадын политикые зохилдуулан ябуулжа, ойрын ба холын хараата үг зорилгонуудаа хамтаараа хараалжа, гадаадын политическэ тактикые зүбшэлдэжэ, Европодо, мүн бусад түбинүүд дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаа һайжаруулха хараа шугамые манай гүрэнүүд батаар баримтална.

Энэ хараа шугамые бэелүүлжэ, совет ороной партийна, гүрэнэй ажал ябуулагшад дэлхэйн элдэб олон районуудай хэдэ хэдэн оронуудта ошожо ерээ. Энэ хараа шугамые бэелүүлэн, Францида совет делегациин айлшалалга уржадэр түгэсэбэ. Энэ айлшалалгын дүнгүүдые бидэнэр һайн гэжэ сэгнэнэбди гээд хэлэжэ шадаха байнаб. Франциин Президент Ж. Помпиду, Франциин гүрэнэй бусад ажал ябуулагшадтай хэһэн хөөрэлдөөнүүд, абтаһан хамтын совет-француз документнүүд болбол уласхоорондын хэрэгтэ хүсэ хэрэглэхэ, һүйдхэлтэ ааша гаргаха ябадалда хоёр оронууд шууд сэхээр эсэргүүсэнэ гэжэ, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал байгуулха, бэхижүүлхэ нэгэн адли хүсэл эрмэлзэлгэтэй гэжэ гэршэлээ. Бата бэхи шэнжэтэй, тогтууритай совет-француз харилсаанууд мүнөө үеын уласхоорондын байдалай шухала эрхэ, нүхэсэл гэжэ, Европодо бата бэхи, аюулгүй байдал хангаха харгыгаар амжалтатайгаар урагшаа дабшалтын эрхэ нүхэсэл гэжэ харанабди.

Хүндэтэ ханинар! СЕПГ-гэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хөөрэлдөөн зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар нэгэн адли хараа бодолтой байһыемнай гэршэлбэ. Энэшье гайхалтай бэшэ. Манай арадууд, манай партинууд болон гүрэнүүд гүнзэгы, туршагдаһан, саг үргэлжэ бэхижэжэ байһан хани барисаагаар холбоотой юм. Манай аха дүүгэй союз хэр туһатайб, шухалаб гэжэ, мүнөөнэй Европын политическэ байдалда манай хани барисаан, бүхы социалис хани барисаанай жагсаал хэр ехэ үүргэ дүүргэнэб гэжэ хөөрэлдөөнүүд үшөө дахин харуулаа. Манай оронуудай аша туһада энэ союзай бэхижэхын, хүгжэхын тула КПСС, Советскэ Союз хүсэ шадалаа гамнахагүй гэжэ Танине, нүхэдүүд, найдуулжа шадаха байнаб. **(Үни үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Социалис байгуулалтадаа, немец социалис гүрэнэй уласхоорондын байдалда ээлдэг һууриие бэхижүүлгэдэ, эб найрамдалай хэрэг хамгаалгада шэнэ амжалта туйлахыень ГДР-эй коммунистнуудта, бүхы ажалшадта гүн сэдьхэлһээ хүсэхыемни зүбшөөгыт.

Хундага үргэхые гуйнаб:

Германиин Демократическа Республикын — танай социалис Эхэ ороной һалбархын түлөө,

манай хани барисаанай ба хани харилсаанай түлөө,

нүхэр Хонеккерэй, нүхэр Ульбрихтын, нүхэр Штофын элүүр энхын түлөө,

эндэ байлсагшадай элүүр энхын түлөө! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Обед аха дүү ёһоной, үнэн сэдьхэлэй оршон байдалда үнгэрөө.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ СААШАДАА УЛАМ ҺАЙНААР ЭМХИДХЭХЭ ТУ

КПСС-эй обкомой секретарь А. А. БАДИЕВАЙ элидхэлһээ

Нүхэдүүд!

«Социалис мүрысөө саашадань улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» тогтоол байгша оной август һарада партиин Центральна Комитет баталан абаа. КПСС-эй ЦК-гай энэ тогтоол хадаа политическэ, экономическа болон социальна тон шухала удха шанартай документ мүн. Энээн соонь социалис мүрысөө хүгжөөхэ тухайда тодорхой шэнжэлэл хэгдэнхэй, коммунис байгуулалтын мүнөөнэй үе шатада мүрысөөнэй онсо шэнжэнүүд, удха шанар тодорхойлогдонхой.

Совет арадай түүхэтэ түйлалтануудта социалис мүрысөөн нилээд ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Социалис байгуулалтын бүхы шатануудта мүрысөөн хадаа олониитэ арад түмэнэй эдэбхи үүсхэл бадаруулагша хүсэн, социалис коллективизм бүрилдүүлэгшэ хүсэтэ зэбсэг байгаа, мүнөөшье байһаар. Мүрысөөн хадаа үйлэдбэрилгын хүсэ хүгжөөхэ, үйлэдбэриин харилсаануудые нарижуулха, ажалшадые хүмүүжүүлхэ, үйлэдбэри ударидалгада олониитые хабаадуулха хэрэгтэ аша туһатай онол арга болоно.

Коммунис байгуулалтын шухала онол арга болохо социалис мүрысөөнэй үүргэ, удха шанар, тэрэнэй үг зорилгые В. И. Ленин тодорхойлон харуулһан юм. «Совет засагай экономическа зорилгонуудай дунда мүрысөө эмхидхэхэ гээшэ шухала һуури эзэлхэ ёһотой» гээд Совет гүрэнэй түрүүшын үдэрнүүдтэ агуу багша тоолодог бэлэй.

Гадаадын булимтарагшадай, граждан дайнай аргагүй бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда залуу Совет республикые аршалан хамгаалхын тулада парти болон арад зоной бүхы хүсэ зорюулжа байха үедэ шэнэ общество байгуулгада арад зоной эдэбхи үүсхэлэй түгэс хүсэтэйгөөр дэлгэрхэ байһан тухайда В. И. Ленин алад харан хэлэһэн байдаг. «...Үнэхөөрөө үргэн дэлисэтэйгээр мүрысөө дэлгэрүүлхэ арга зам имагтал социализм нээжэ үгэнэ» — гээд бэшэһэн байдаг. «Мүрысөө яажа эмхидхэхэб?», «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд», «Агууехэ үүсхэл» гэхэ мэтэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда зорюулһан зохёолнуудые 1917—19 онуудта бэшээ һэн. Эдээн соогоо мүрысөө хүгжөөхэ шухала байһые үндэһэлхэһөө гадна, В. И. Ленин арадай үүсхэл эдэбхиин үг унги, капиталис атаа мэсэнһээ мүрысөөнэй тад ондоо удха шанарые харуулһан, мүн мүрысөө эмхидхэхэ гол ёһо гуримуудые: дүнгүүдыень олондо мэдээсэхэ, тэдэниие сасуулха, түрүү дүй дүршэлые дабтаха гээшые тодо һонороор тодорхойлһон байгаа.

Совет обществын хүгжэлтын бүхы шатануудта манай парти социалис мүрысөөн тухай ленинскэ сургалые ударидалга болгон дагаа, социалис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлэн ябаа. Зүгөөр социалис мүрысөөн гээшэ нэгэл шэгээрээ байдаг бэшэ, харин совет обществын хүгжэхэтэй, материально-техническэ үндэһэ һууриин бүхэжэхэтэй, совет хүнүүдэй болбосоролой дээшэлхэтэй хамта тэрэнэй дэлисэнь ургадаг, шэнэ онол арганууд бии болодог, удхань балжадаг байна бшуу.

Ударник солотоной, стахановска хүдэлөөнэй, ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөнэй — олон түмэнэй ажалай дэлисын дэлгэрдэг байһые хүнүүд һанана бээз. Социалис хүгжэлтын ямар нэгэн шатада иимэ хүдэлөөн дэлгэрдэг, ямар нэгэн хугасаан соо манай обществын үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ арад зоной тэмсэжэ байһые харуулдаг байгаа.

Мүнөө манай орондо хүгжэнги социалис общество байгуулагданхай. Олон һалбаритай индустри, томо социалис хүдөө ажахы, түрүү эрдэм ухаан, мэргэжэл түгэс хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд энээнэйнь үндэһэн болоно.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, КПСС-эй XXIV съезд манай орондо коммунис байгуулалтын агууехэ зорилгонуудые тодорхойлоо. Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые пленумдэ хабаадагшад һайн мэдэнэ бээз, тиигэбэшье юһэдэхи табан жэлэй туршада манай орондо хэгдэхэ хүдэлмэриин асари ехэ хэмжээнүүд тухай хүнүүдэй анхарал дахин хандуулалтай.

Социалис үйлэдбэриин хүгжэлтын дабшаса улам хурдадхаһанай, тэрэнэй аша үрэ дээшэлүүлһэнэй, эрдэм, техникын дэбжэлтэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар арад зоной материальна болон культурна ажабайдалые элитээр дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго шэнэ табан жэлдэ табигданхай гээшэ ааб даа. Энэ үе соо ороной национальна доход 37—40 процентээр ехэдхэгдэхэ, промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 42—46 процентээр, хүдөө ажахын продукци дунда зэргээр жэл бүри 20—22 процентээр, хүн бүхэндэ хүртэсын талаар харахада, арад зоной олзо оршо 30 процентээр нэмэхэ юм.

Эдэ ехэ зорилгонуудые шиидхэхын тулада олониитын үүсхэл улам бадаруулха, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ болоно. Энээниие хараадаа абажа, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые улам хүгжөөн, «Социалис мүрысөө саашадань улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» тогтоол КПСС-эй ЦК баталан абаа.

Партиин ЦК-гай шиидхэбэритэй зохилдуулан, социалис мүрысөө саашадань хүгжөөхэ, тэрэниие эмхидхэхэ хэрэг улам нарижуулха гээшэ КПСС-эй XXIV съездын табиһан ороноо экономическа болон социально-политическэ талаар хүгжөөлгын программые бодотоор бэелүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэл мүн болоно.

Түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ, үндэр мэдэрэлтэйгээр ажалдаа хандахаар олониитые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөнэй шухала байһые хараадаа абажа, партиин областной, районно комитедүүд, республикын партийна организацинууд һүүлэй үедэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэг һайжаруулха, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ талаар хүдэлмэри яһала ябуулһан байна. КПСС-эй обком энэ асуудалаар республиканска зүблөө үнгэргэжэ, социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухайда тодорхой зүбшөөлнүүдые үгөө һэн. Зэдын аймагта партиин райкомуудай секретарьнарай семинар үнгэргэгдөө. Түрүү предприяти болон ажахынуудта партийна организацинуудай секретарьнарай семинарнууд хэдэ хэдэн аймагуудта үнгэргэгдөө. КПСС-эй обкомой бюро дээрэ, партиин горкомой, райкомуудай пленумүүд болон бюронууд дээрэ энэ асуудал ходо зүбшэгдэдэг байба. Промышленность болон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй республикын болон аймагуудай зүблөөнүүд үнгэргэгдэдэг боложо заншанхай, эдээн дээрэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдадаг юм. Эдэ хэмжээнүүдэй ашаар мүрысөө эмхидхэхэ хэрэг зарим тэды һайжараа.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд ажалшадта шэнэ хүсэ, шэнэ зориг эрмэлзэл түрүүлээ. Бүхы орон доторхидол адли манай республикын ажалшад съездын шиидхэбэринүүдтэй танилсаад, урдань абаһан уялгануудаа дахин хаража үзөө, 1971 ондо түсэбһөө гадуур 12 миллион түхэригэй продукци гаргажа худалдаха, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаринуудаа, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин ба ашаа шэрэлгын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абанхай.

Москвагай, Ленинградай хүдэлмэришэдэй үүсхэлээр дэлгэрһэн юһэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ, металл ехээр гаргаха, тэрэнэй шанар һайжаруулха тухайда Магнитогорск болон Балхашска комбинадуудай металлургнуудай үүсхэл, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, предприятинууд болон агрегадуудай проектээр хараалагдаһан түхеэрэлгэнүүдые болзорһоонь урид ашаглаха тухайда Донбасс ба Кузбассай шахтёрнуудай, хүдэлдэг хүнүүдые олошоруулангүй продукци ехээр гаргаха тухайда Щекинскэ химиин комбинадай коллектив болон бусад олон предприятинуудай үүсхэлээр дэлгэрһэн мүрысөөн КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо үндэрөөр сэгнэгдээ. Буряад ороной предприятинууд, барилгын болон транспортна организацинуудта, колхозууд болон совхозуудта дээрэ дурсагдагша үүсхэл эдэбхиие дагагшад бии болоо, үдэр бүри эдэнэй тоо олошорно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлөөн республика дотор үргэнөөр дэлгэрээ. Энэ хэлээшые батадхахын тулада аймаг бүхэнһөө жэшээ харуулжа болоно. Авиационно заводой мастер Рылин гэдэгэй хүтэлбэрилдэг хүдэлмэришэдэй коллектив арга боломжоё хаража үзоөд, ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй, түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаһанай ашаар энэ табан жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 40 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэбэ, тиихэдэ табан жэлэйнгээ даабариие хоёр һараар урид дүүргэхэ, хүдэлмэришэн бүхэн гурбан мэргэжэл шудалха, эрхим шанартай зүйлнүүдые гаргажа, өөрын тамгатай болохо, 8 мянган түхэригэй ухаалан зохёолгын дурадхал нэбтэрүүлхэ гэхэ мэтэ уялга абаа. Энэ үүсхэлынь бүхы цехүүдтэ үргэнөөр дэмжэгдээ, энэнь тус заводой гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэнь туһа болоһон байна.

«Найман часай даабариие долоон час соо дүүргэхэ» гэһэн мүрысөөн Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта дэлгэрээд, мүнөө тус комбинадай 700 гаран хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабариие долоон час соо дүүргэнэ. Энээнэй ашаар тус коллектив ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар 1972 ондо хараалагдаһан хэмжээндэ хүроод байна.

Социалис Ажалай Герой Дарья Касьяновна Тумурова табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө мүрысөө эмхидхэхэ үүсхэл сэмбынгээ фабрикада гаргаһан байна. Табан жэлэй даабариие дүрбэн жэл соо дүүргэхэ уялга абаа. Мүнөө энэ үүсхэлыень дэмжэгшэд олошоронхой.

Хүдэлмэриингөө газарнуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, комплексно түсэбүүдэй үндэһөөр үйлэдбэриин даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдэлөөн предприятинууд болон барилгануудта дэлгэржэ байна. Иимэ түсэбүүдэй үндэһөөр Клюевскэ леспромхозой автомат шахуу лининүүдэй операторнууд Полонов, Доронов гэгшэд 50 мянган кубометр модо гэшүүһэнһээнь сэбэрлэхэ нормотой аад, 60 мянгые сэбэрлэхэ гэжэ шиидэ. Юһэн һара соо 46 мянган кубометр модоной гэшүүһэ сэбэрлээ. Энэнь ой модоной промышленностьда ехэ үрэ дүн болоно.

«Хамта хүдэлэгшэд соо нэгэшье гээгдэнги хүн байха ёһогүй» гэһэн уряатайгаар хүдэлжэ, локомотив-вагон заһабарилгын болон Улаан-Үдэ городой бусад предприятинуудта үйлэдбэриин түрүүшүүл ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь нүхэдтөө туһалалсана.

Локомотивуудые һайнаар ашаглахын түлөө хүдэлөөн түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ дэлгэрээ, эндэхи хүдэлмэришэд, инженериүүд, техникигүүд сүүдхэдэ дунда зэргээр локомотивуудые мянган километр хүрэтэр гүйлгэхэ гэжэ шиидээ.

Хяагтын аймагай «Родина» колхозой малшад, таряашад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үүсхэһэн байна. Табан жэлэй туршада эдэнэр түсэбһөө гадуур таряа 40 процентээр, мяха—20, һү—23, нооһо—10 процентээр ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха уялга абаа. Эндэхи колхознигууд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна. Байгша оной юһэн һара соо эдэнэр мяха—32, һү—25 процентээр ехээр гүрэндэ худалдаа, тиихэдэ нооһо гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб 114, үндэгэн—147, таряан 118 процент дүүргэгдээ.

100 эхэ хониноо 100—100 гаран хурьга абахын түлөө хонишодой мүрысөөн республика дотор үргэнөөр дэлгэрээ. Зунай, үбэлэй сагта малаа таргалуулха мүрысөөн мүн лэ дэлгэрнэ. Социалис мүрысөөнэй дэлгэрхэ бүри колхозууд болон совхозуудта үйлэдбэриин түрүүшүүл олоор урган гарана. Зэдын аймагһаа гайхамшаг хонишод Цыремпилова, Цыретарова, Хориин аймагһаа Тогмитова, Сэлэнгын һаалишан Тадвашкина, Улаан-Үдын аймагһаа Седых, Захааминай аймагай малшан Дулмаев, Улаан-Үдын аймагай малшан Телешев, Бэшүүрэй механизатор Слепнев, Түнхэнэй механизатор Малзуров болон бусад олон хүн эдэнэрэй дунда бии.

Социалис мүрысөөндэ залуушуулые үргэнөөр хабаадуулха аша туһатай арга гэбэл, мэргэжэл мэргэжэлээр үнгэргэгдэдэг конкурснууд, эрдэм, техникын, ухаалан зохёолгын выставкэнүүд, «Габшагай ажал, залуушуулай шадабари болон бэдэрэлгые табан жэлдэ зорюулая» гэһэн олониитын хүдэлөөн болоно.

Республика доторхи хүдэлмэришэд, инженерүүд, техникүүд, колхознигууд болон алба хаагшадай олонхинь тус тустаа, бригадаараа мүрысэдэг юм. Эдээнэй 100 мянга гараниинь ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө мүрысөөндэ хабаадана. Олон предприятинуудта, колхозуудта социалис мүрысөөнэй дүримүүдые зохёохо хэрэгтэ һүүлэй үедэ ехэ анхаралаа табидаг болонхой. Эдэ дүримүүдые, илангаяа тус тус хүнүүдэй мүрысөөнэй дүримүүдые тодорхой болгохо гэжэ оролдоно, тиигэжэ ажалай бүтээсэ бүхы аргаар дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөн энэ талаараа һонирхолтой. «Мэргэжэл соогоо эрхимлэгшэ», «Ажалай үндэр бүтээсэ түйладаг эрхим шанарай бригада» гэһэн нэрэ зэргэ олгохо ябадал фабрикада гуримшанхай. Иимэ нэрэ зэргэ олгохын тулада манай орондо энэ һалбаряар түйлагдаһан ажалай эрхим бүтээсэ, шанар хараадаа абажа, мүрысөөнэй дүрим зохёогдоно. «Эрхим нэхэгшэ» гэһэн нэрэ олохын тулада фабрикын хүдэлмэришэн жэлдээ дунда зэргээр 500—2000 метр бүд (станогой марка хараадаа абалсаха) нэхэхэ ёһотой. Тус фабрикада социалис мүрысөөнэй дүн үдэр бүри харуулагдажа байдаг юм. Мүрысөөндэ илагшадай станогуудта вымпел хадагдадаг гуримтай. Коммунис предприятиин нэрэ зэргэ олгогдоһонһоо хойшо арбан жэлэйнгээ ойе тус фабрикын коллектив энэ жэлдэ тэмдэглээ. Гүрэнэй түсэб болон абаһан уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ энэ ойгоо угтаһан байна. Продукци худалдаха 9 һарын түсэб 101,2 процент дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 14 мянган метр нооһон бүд худалдагдаа. Тус фабрикада коммунис ажалай 750 ударнигууд хүдэлнэ—эдэнь коллективэй хахадһаа олонхинь болоно.

Тимлюйн цементын завод—коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй тус предприятиин партком, дирекци, профсоюзай болон комсомолой организаци социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. КПСС-эй обком энэ дүй дүршэлыень һаяхан согсолжо, КПСС-эй райкомуудта эльгээһэн байна. Тимлюйнхидэй мүрысөөнэй онсо шэнжэ гэхэдэ, дүнгүүдыень ходо гаргажа, олониитэдэ мэдээсэжэ байдаг юм. Бүхы цехүүдтэ үдэр үдэрэй даабари дүүргэлгын дүнгүүд, цехүүд болон бригадануудай мүрысөөнэй дүнгүүд ходо соносхогдодог, мүрысөөндэ илагшадые моральна, материальна талаһаань урмашуулга зүбөөр хэрэглэгдэдэг. Заводой коллективтэ уласхоорондын, орон доторхи байдалаар болоһон һонинуудые ходо соносожо байдаг, мүн түсэбтэ даабариин, социалис уялгануудай дүүргэлтэ тухай, тохёолдодог бэрхэшээлнүүд тухай мүн лэ мэдээсэгдэжэ байдаг. Тус предприятиин директор, тэрэнэй орлогшонор, цехүүдэй начальнигууд эдэ асуудалнуудаар үдэр бүри хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта мэдээсэжэ байдаг гуримтай. Иигэхэдэнь хүдэлмэришэн, алба хаагша бүхэнэй харюусалга дээшэлдэг, заводойнгоо үмэнэ табигдаһан зорилгонуудай түлөө харюусалгатай байһанаа, коммунис байгуулалтын агуу хэрэгтэ сэхэ хабаатай байһанаа мэдэрдэг байна бшуу.

Үнгэрэгшэ табан жэл соо тус заводой коллектив 35 процентээр ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлээ, түсэбһөө гадуур 36 мянган тонно цемент арадай ажахыда эльгээгээ. Байгша оной юһэ һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 15 квартал соо министерствын, профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг тус заводой коллектив таһалгаряагүй барижа байна.

Авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын, прибор бүтээлгын заводууд, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, Шулуутайн леспромхозой, нооһо угаадаг фабрика болон бусад предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организацинууд социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табина.

Мүн колхозууд болон совхозуудай партийна организацинууд социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ һаналаа ехээр табидаг болоо. Олон нютагуудта мүрысөөнэй тодорхой дүрим зохёогдоно, моральна болон материальна урмашуулгын элдэб онол арга хэрэглэгдэнэ. Энэ талаар Зэдын аймагта ехэ юумэн хэгдэнэ. КПСС-эй райком, аймагай гүйсэдхэхэ комитет, комсомолой райком, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райком таряашад болон малшадай аймагай мүрысөөнэй дүримүүдые бодомжотойгоор зохёогоо. Социалис мүрысөөндэ илагшын, мэргэжэлээрээ мүрысэгшэдэй дунда эрхимлэгшэ гэһэн нэрэ зэргэ олгохын тулада хүн бүхэн тон тодорхой үрэ дүн түйлаха ёһотой. Жэшээнь, эхэ хонидой отарануудай хонишодой мүрысөөндэ илахын тулада 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа, эхэһээнь һалгааха болотор 18 килограмм шэгнүүртэй болгохо, нооһо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ ёһотой. Иимэ хонишондо «Аймагай эрхим хонишон» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, КПСС-эй райкомой, аймагай гүйсэдкомой грамотанууд болон үнэтэ бэлэгүүд барюулагдана. Мүн һаалишад, мал адуулагшад, механизаторнуудай мүрысөөндэ иимэ тодорхой дүримүүд зохёогдонхой.

Нэрэ зэргэ олгохын тулада түсэбһөө ехэ аад, мүрысэгшэдэй түйлажа боломоор уялганууд абтадаг байна. Энэ ушар хадаа мүрысөөе олониитын хабаадахаар болгоно. Мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргадаг гуримынь һайшаалтай. Хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын, нооһо хайшалалгын, һү һаалиин фермэнүүдтэ хүдэлмэриин дүнгүүд олон ажахынуудта үдэр бүри гаргагдадаг юм. Дээрэ заагдаһан хүдэлмэридэхи мүрысөөнэй дүнгүүд табан-табан хоногоор гаргагдажа, вымпел барюулагдана.

Социалис мүрысөөнэй жэлэй дүнгүүд: хонишодой — август һарада, механизаторнууд болон луговодуудай—октябрьда, һаалишадай—январьда гаргагдадаг юм. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые эдэ һаранuудта гаргахада зохисотой гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, таряашадай гү, али хонишодой жэл календарна жэлтэй тааралдадаггүй гээшэ ааб даа.

Кабанскын, Сэлэнгын болон Улаан-Үдын ба бусад аймагуудта мүрысөө хүгжөөхэ талаар яһала ехэ юумэн хэгдэнэ. Моральна урмашуулгын элдэб хэмжээнүүдые материальна урмашуулгатай зохилдуулан хэрэглэхэдэ, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй ажалай эдэбхи дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһатай байһан тухайда олон жэшээнүүдые харуулмаар байгаа. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой таряан ажалда, фермэнүүдтэ ажалай эдэбхи үүсхэл дэлгэрэнхэй. Энэ жэлдэ тус колхоздо гектар бүриин 18,3 центнер таряан хуряагдаа. Үнгэрһэн 9 һара соо тус колхоз гүрэндэ тарла худалдаха даабаряа 126, мяха—101, үндэгэ—131 процент дүүргээ, һү, хартаабха худалдаха жэлэй түсэб дүүргэгдээ.

Энэ колхозой амжалтын нэгэ онол арга юуб гэхэдэ, хүн зондоо анхаралтайгаар хандадаг, партком, правлени социалис мүрысөө эмхидхэжэ, ажалай дэбжэлтэ дэлгэрүүлхэ гэжэ оролдодог.

Гээшье һаа, КПСС-эй XXIV съездын, партиин ЦК-гай тогтоолой эрилтын ёһоор социалис мүрысөө эмхидхэлгэ хаража үзэхэдэ, энэ шухала хэрэгые ударидаха хэмжээн мүнөөнэй эрилтэдэ яашье харюусанагүй. «Социалис мүрысөө саашадань улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо тэмдэглэгдэһэн дутагдалнууд партийна, ажахын болон ниитын бусад организацинуудай хүдэлмэридэ бии байһаар. Партийна, советскэ, профсоюзай болон комсомолой олон организацинууд социалис мүрысөөнэй удхые гүнзэгыгөөр ойлгоногүй, энэ шухала хэрэгтэ ёһо тэдысэ хандана, мүрысэгшэдэй хүсэл эрмэлзэл ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, ажалай, ниитын журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагданагүй. Социалис уялганууд, мүрысөөнэй дүримүүд ёһо тэдысэ зохёогдодог ушар үсөөн бэшэ дайралдана. Энээндэ жэшээ болгон, республикын ой модоной промышленностиин предприятинуудые харуулая. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэнэр шэнэ техникээр зэбсэгжээ. Тиимэһээ эдээниие ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Гээшье һаа, социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ эдэ хубилалтанууд мүртэй хараада абтанагүй. Бэлэдхэгдэһэн модоной ганса тоо анхаралда абтана. Бүтээгдэһэн хүдэлмэриин тоо мүрысөөнэй дүн гаргалгада ехэ һуури эзэлһэн зандаа ааб даа, тиигээшье һаа, шанар, экономикын үрэ дүнгүүд, техникые гамтайгаар, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, материалнуудые алмаха гээшэ мүн лэ ехэ удха шанартай байна бшуу. Энэ талаар мүрысэгшэд ехэ һаналаа табидаггүй байна. «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта техникэ үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ муугаар ашаглагдана гэжэ тоо, баримтанууд гэршэлнэ. Иимэ дутагдалнууд гансахан ой модоной промышленностиин предприятинуудта ушардаг бэшэ, харин барилгын, транспортна организацинуудта, ажаһуудал хангадаг предприятинуудта тохёолдоно.

Республикын барилгыншье, промышленнашье предприятинуудай хүдэлмэриин шухала үрэ дүн гэхэдэ, ажалай бүтээсэ, хүдэлмэриин шанар болон өөрынь үнэ хямдаруулга болоно. Гэбэшье мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахадаа, тоогойнь лэ талаһаа харадаг гурим бии. Тиимэһээ барилгын олон организацинуудта шанарай, экономикын талаһаа үрэ дүнгүүдыень харахада, ахир түлюур байһаниинь ойлгосотой. Ажалынь муу шанартай байна, тиимэһээ дахин тэдэниие шэнээр хэнэ, техникые ашаг үрэ багатайгаар хэрэглэнэ. Байгша оной 8 һара соо № 834 барилга-хабсаралгын поезд түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 157 мянган түхэригэй үлүү гаргаша хээ. Буряадай барилгын управлениин СМУ-2—53 мянган түхэригэй, СМУ № 3—312 мянган түхэригэй үлүү гаргаша хээ. Иимэ жэшээнүүдые олоор харуулжа болоомоор байна.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табяагүй дээрэһээ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ орходоо салин хүлһэн түргэнөөр дээшэлдэг жэшээнүүд бии байна. Байгша оной 8 һара соо республикын нютагай промышленностиин министерствын, түлишын промышленностиин управлениин предприятинуудта иимэ баримтанууд үзэгдэһэн байна.

Научно-техническэ революциин үедэ социалис мүрысөөн гээшэ арадай ажахые хүгжөөхэ, ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон шэнэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо заагдана. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ гээшэ мүрысөөнэй гол шэглэл байха ёһотой.

Социалис мүрысөөн хадаа хүн зоной дунда ябуулдаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин олон онол аргануудай нэгэн мүн болоно. Гээшье һаа, партийна, советскэ, профсоюзна болон ажахын организацинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ ёһо тэдысэ хандадаг зандаа. Энэ жэлэй июль һарада КПСС-эй обкомой бюро барилгын управлениин коллективүүдтэ мүрысөө эмхидхэлгэ тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, ехэ дутагдалнуудые тэмдэглээ һэн. Энээнһээ хойшо 4 һара үнгэрөө. Теэд барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком, барилгын управлени, барилгануудай партийна олон организацинууд обкомой бюрогой тогтоолһоо зохихо тобшолол хээгүй.

Мүрысөөнэй бодомжотой дүримүүдые зохёохын орондо элдэб шангууд болон нэмэлтэ түлбэри тухай гурим зохёодог ушар бии. Жэшээнь, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин дирекци 1—3-дахи һууринуудай түлөө мүнгэн шангуудые олгохо тухай дүрим зохёогоод, бэшэ юушье хараалаагүй. Эндэ моральна урмашуулга гэжэ байхагүй.

Мүрысөөндэ хабаадагшадые урмашуулха ябадал, илангаяа моральна талаһаань урмашуулха хэрэг һайжаруулха, тэрэниие материальна урмашуулгатайнь зохилдуулха хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо ехэ анхарал табигдана. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, моральна, материальна урмашуулгада хүмүүжүүлгын айхабтар ехэ арга боломжо бии байна. Гээшье һаа, зарим газарта энэ гурим эбдэгдэдэг, ехэнхидээ мүнгэн шан үгтэдэг байна. Гадна материальна талаһаань урмашуулхада, хүнэй сэдьхэл бодолдо ямараар нүлөөлнэб гэжэ хаража үзэхэ шухала. Хэрбээ хэдыхэн түхэригөөр хүниие шагнахада, энээнэй аша үрэ бага. Хэрбээ бэлэг, дурасхаалта юумэ абажа үгөө һаа, хүнэй оюун бодолдо һураггүй ехэ нүлөөтэй. Иимэ мүнхэ дурасхаалай зүйлнүүд ябан ошонгоо ажалай алдар солын һүлдэ тэмдэг болон бүлэдэнь үлэдэг байна. Зэдын, Улаан-Үдын, Хяагтын, Яруунын болон бусад зарим аймагуудта иимэ дурасхаалта бэлэгүүдые баридаг гурим бии байна.

Нүгөө талаһаа моральна урмашуулга үлэ сэгнэхэ гээшэ мүрысөөнэй удха шанар доошолуулна. Энээниие батадхахын тулада республикын зарим предприятинууд болон ажахынуудай жэшээ дээрэһээ харая. Зоной ажабайдал хангадаг министерствын «Байгал» гэжэ нэгэдэлдэ хүнүүдэй тус тус мүрысөөнэй дүрим гэжэ үгы, мэргэжэл соогоо эрхимлэгшын нэрэ зэргэшье байхагүй, Хүндэлэлэй самбаршье үгы. Квартал соо илаһан ательедэ 30 түхэригэй шантайгаар Улаан туг барюулагдана. Тиин гэһээнь, тус коллективтэнь 70—130 хүн хүдэлнэ. Гадна зарим газарта бултанда адляар хүртөөхэ гуримаар шан үгэдэг ябадал бии юм. Иимэ гурим Гусиноозёрскый оёдолой фабрикада бии. Зоной ажаһуудал хангадаг нютагай промышленностиин болон худалдаа наймаанай министерствэнүүдэй олонхи предприятинуудта социалис мүрысөөн муугаар эмхидхэгдэнхэй. Олон предприятинуудта мүрысөөнэй дүрим гэжэ байхагүй. Тус тус хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо мүрысөөн эмхидхэгдэнэгүй.

Хүдэлмэришэд, колхознигууд болон алба хаагшадай дунда мэргэжэл мэргэжэлээрээ мүрысэхэ гээшэ хүнүүдэй тус тус мүрысөөнэй гол шухалань мүн. Гэбэшье энэ пленумдэ бэлдэжэ байха үедэ КПСС-эй городой райкомууд энэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табинагүй гэжэ элирээ. Городой нэгэшье райондо хүдэлмэришэдэй тус тустаа мүрысэһэн дүрим байбагүй.

Колхозууд болон совхозуудта моральна талаар урмашуулга үргэдхэхэ талаар һүүлэй үедэ ехэ юумэн хэгдэһэн байба. Тиигээшье һаа, зарим ушарта 3—5 түхэригэй шан үгэхэ ябадал үшөөл усадхагдаадүй. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоздо, Хориин Георгиевско совхоздо, Загарайн Онохойн совхоздо иимэ ябадал элирээ.

Ажалдаа коммунис ёһоор хандахын түлөө мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд бии гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо тон зүб тэмдэглэгдэнхэй. Олон коллективүүдтэ коммунис ажалай коллективүүд болон ударнигуудай нэрэ зэргэ олгохо, дахин шалгажа үлөөхэ хэрэгтэ ехэ эрилтэ табигданагүй. Тиихэдэ Улаан-Үдэ городой, Хэжэнгын, Захааминай, Түнхэнэй болон бусад зарим аймагуудай предприятинууд болон ажахынуудта иимэ үндэр нэрэ зэргэтэй бригаданууд, коллективүүд болон ударнигууд ажал хүдэлмэридөө үльгэр жэшээ харуулнагүй.

Социалис уялгануудые зохёожо абаха, мүрысөөнэй дүримүүдые зохёохо, урмашуулгын хэмжээнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ шухала гээд КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой организацинуудта, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ зааһан байна. Предприяти, организаци бүхэн, колхоз, совхоз бүхэн КПСС-эй ЦК-гай шиидхэбэриһээ бодото тобшолол хэхэ ёһотой.

Нэгэдэхеэр, коллективүүдэй, хүдэлмэрилэгшэдэй тус тусайнь социалис уялгануудые зүбөөр зохёохо. 1972 он ойртоод байна. Тиимэ тула, ажалшадай тус тустаа абаха уялгануудые зохёоходоо, арга боломжонуудые хараадаа абалсаха болоно. Хоёрдохёор, социалис мүрысөөнэй дүримүүдые зүбөөр зохёохо шухала. Гурбадахяар, социалис мүрысөөнэй демократическа үндэһэ һуури наринаар сахиха шухала. Энээн тухайда КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо онсо тэмдэглэгдэнхэй.

Дүнгүүдыень олониитэдэ мэдээсэхэ, тэдэниень сасуулха, түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлхэ гэһэн ленинскэ гурим ёһонуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гээшэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ шухала нүхэсэл мүн болоно. Мүрысөөнэй дүнгүүдые олониитэдэ мэдээсэхэ тухай үльгэр жэшээнүүд дээрэ харуулагдаа һэн. Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводто мүрысөөнэй ябаса тухай үдэр бүриин мэдээсэлэй албан һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Бригаданууд, таһагуудай хоорондохи мүрысөөнэй дүнгүүд тусхай самбарта харуулагдана, цехүүдэй хоорондохи мүрысөөнэй дүн радиогоор дамжуулагдана. Долоон хоног бүхэндэ политинформаторнууд мүн лэ мүрысөөнэй дүн хүнүүдтэ мэдээсэнэ. Нигээд байхадаа, заводой коллектив гүрэнэй түсэб, уялга дүүргэлгэ тухай һайса мэдэжэ байна.

Һүүлэй үедэ аймагай газетэнүүд мүрысөөнэй ябаса тухай яһала харуулдаг болоо. Гээшье һаа, мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэлэй албан үшөөл ехэ дутагдалнуудтай. Предприятинууд, колхозууд болон совхозууд хоорондын, мүн аймагууд хоорондын мүрысөөнэй дүн мүртэйгөөр харуулагданагүй. Энээниие һайжаруулхын тулада мүрысөөнэй хэлсээнүүд, шалгалтанууд, ниитын харалганууд ехэ удха шанартай.

Түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд бии байһаар. Манай газетэнүүд, телевидени ба радио, хэблэл энэ талаар ехэ юумэ хэхэ ёһотой. Түрүү дүй дүршэл тухай үргэнөөр харуулһанай һүүлээр энэнь үйлэдбэридэ ямараар нэбтэрүүлэгдэнэб гэжэ һонирхохо ёһотой болоно. Түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлгэ хадаа тэрэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгээр дүүрэхэ зэргэтэй. Тэрээнгүйгөөр манай бүхы идхамжа хоохон үлэхэдөө болохо.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ соёлой эмхи зургаанууд ехэ үүргэтэй. Клубууд, библиотекэнүүд уряа лозунгын, плакадуудай, киногой, дуу, зүжэгэй хэлээр үдэр бү-

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Германиин Демократическа Республикада айлшалһан тухай

КОММЮНИКЕ

…Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй уряалаар 1971 оной октябриин 30-һаа ноябриин 1 хүрэтэр Германиин Демократическа Республикада хани ёһоор айлшалаа. Октябриин 30, 31 ба ноябриин 1-дэ ГДР-тэ байха үедэнь Л. И. Брежневэй, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккерэй хоорондо уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүд болоһон байна. Эдэнэй үедэ иимэ хүнүүд хабаадаа гэбэл:

Совет талаһаа—КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагай даагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Советскэ Союзһаа ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн Г. Э. Цуканов, КПСС-эй ЦК-гай Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн А. М. Александров, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо А. И. …итов.

ГДР-эй талаһаа—СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихт, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Г. Аксен, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Ф. Эберт, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Г. Грюнеберг, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь К. Хагер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн В. Кроликовский, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь В. Ламберц, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн СЕПГ-эй ЦК-гай секретарь Г. Миттаг, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Э. Мюккенбергер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн А. Нойман, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь А. Норден, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Х. Зиндерман, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь П. Фернер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Г. Эвальд, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Б. Хальбриттер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь В. Яровинский, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Г. Кляйбер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Ж. Мильке, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат М. Мюллер, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой шэшүүндэ кандидат Х. Тиш, тэрэшэлэн СЕПГ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Винцер; СЕПГ-гэй ЦК-гай гэшүүн, СЕПГ-гэй ЦК-гай таһагые даагша П. Марковский.

КПСС-эй ба СЕПГ-гэй, Советскэ Союзай болон Германиин Демократическа Республикын хоорондын харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд, тэрэшэлэн Европын ба дэлхэйн политикада хабаатай шухала асуудалнууд үнэн зүрхэнһөө, нүхэдэй ёһоор зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Оронууд доторхи социалис ба коммунис байгуулалтын ябаса тухай мэдээнүүдые хоёр талынхид абалсаа. КПСС-эй XXIV съездын, СЕПГ-гэй VIII съездын табиһан зорилгонуудаар зоригжоһон хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай ба социалис интеллигенциин ажалай ехэ эршэ зоригынь Советскэ Союздахи, мүн ГДР-тэхи байдалые элирхэйлхэ гол шэнжэ болоно гэжэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэгдээ. Өөһэдынгөө марксистско-ленинскэ партинуудые тойрожо нягтаар жагсаһан СССР-эй ба ГДР-эй ажалшад ниитынгээ баялигуудые үдэр бүри арьбадхана, социализмын заяаһан сүлөөтэ зохёон байгуулхы ажалайнгаа үрэ дүнгүүдээр омогорхохо ёһоороо омогорхоно.

Советскэ Союзай ба Германиин Демократическа Республикын хоорондохи түгэс холбоое хүгжөөхэ гэжэ хоёр партиин съезднүүдэй тодорхойлһон хараа шугам амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гэһэн олониитын һанамжые нүхэд Л. И. Брежнев, Э. Хонеккер элирхэйлбэ. Партийна ба гүрэнэй талаар бэелүүлэгдэдэг харилсаа холбоон бүри түгэлдэр, үргэн ехэ болоһо байнхай. Ажалаа социалис ёһоор хубаажа эрхилдэг болоһоной үндэһөөр, үйлэдбэриин хамжаан ба тусхай мэргэжэл улам гүнзэгыгөөр дэлгэрэн, али али талада ашагтай холбоо барисаа бата бэхеэр тогтоолгодо, хоёр гүрэнэй экономикын нягта харилсаа бэелүүлгэдэ туһа хүргэнэ. СССР-тэ ба ГДР-тэ эдэнэй жэлэй ба холын хараатай түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ арадай ажахын ехэ удха шанартай научно-техническэ асуудалнууд хамтын хүсөөр шиидхэгдэнэ.

Советскэ Союз ба Германиин Демократическа Республика хоёр оронойнгоо арадуудай, бүхы социалис хани нэгэдэлэй аша туһада социалис экономическа харилсаа холбоо бэелүүлхэ гэдэг оролдолго хүсэлэлгэеэ саашадаашье элсүүлэн нэгэдхэхэ байха. Научно-техническэ революциияр табигдаһан орёо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ аха дүү гүрэнүүдэй оролдолго хүсэлэлгэнүүдые нэгэдхэхэдэ, дэлхэйн хүгжэлтын ябасада тэрэнэй нүлөөе бүри ехэ болгохо байха.

Советскэ Союзай ба Германиин Демократическа Республикын арадуудай хоорондын харилсаанай ба хани барисаанай холбоо һабагшанууд саг үргэлжэ бэхижэнэ, социализм ба коммунизм байгуулхын тула шэлэн абаһан замаараа хоёр арадай дабшалгын эршые улам түргэдхэнэ, эрдэм болон техникын, соёл ба спортын талаар амжагдаһан туйлалтануудые хубаалдан абалсалгын хэмжээн улам үргэдэнэ. Партинуудай, гүрэнүүдэй ба арадуудай хоорондын аха дүү ёһоной, хани холбоото харилсаае саашадань үргэдхэхэ хэмжээнүүд тухай хоёр тала зүблэрэн ойлголсобо.

Советскэ Союзай ба ГДР-эй хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, Европодохи оршон байдалда, Европо түбидэ аюулгүй байдал хангахын тула социалис гүрэнүүдэй гаргадаг оролдолго хүсэнүүдтэ гол анхарал хандуулаа. КПСС-эй XXIV съездын табиһан, аха дүү социалис оронуудай дэмжэһэн эб найрамдалай программа дэлхэйн улад зоной зүгһөө улам ехээр мэдэрэгдэдэг боложо байнхай гэжэ хоёр тала онсолон тэмдэглэбэ. Социалис оронуудай баримталан бэелүүлдэг эб найрамдалай эдэбхитэ политика хадаа амгалан байдал батадхаха шэглэлтэйгээр Европодо боложо байгаа хубилалтануудай хүгжөөхы гол хүсэн болоно. Баруун Европын зарим гүрэнүүдэй гаргаһан үүсхэл ба тодорхой ябуулганууд тиимэ хубилалтануудые туйлаха хэрэгтэ тодорхой үүргэ дүүргэһэн ба дүүргэжэ байна. Европо түбидэхи түгшүүрилтэ байдал һуларуулхын түлөө тэмсэлдэ правительствынь түрүүлэн оролсоһон Франци Европын тэдэ гүрэнүүдэй дунда бии байһан юм.

Европодо тогтоогдоһон хилэнүүдэй бата бэхиие, тэрэ тоодо ГДР болон ФРГ-гэй, Польшын баруун хилын бата бэхиие гэршэлһэн Советскэ Союз болон Польшын Арадай Республикын ФРГ-тэй баталһан договорнуудай шухала удха шанартайнь онсолон тэмдэглэгдээ. Эдэ договорнуудые эсэслэн баталалга тэрээндэ гараа табиһан гүрэнүүдэй аша туһада ехэ удха шанартай байхаһаа гадна, Европодо амгалан ёһоной харилсаа холбоо байгуулха үргэн арга боломжонуудай үндэһэн болохо һэн гэжэ хоёр талынхид тоолоно.

Баруун Берлинэй асуудалаар дүрбэн талын хабаадалгатай хэлсээнэй баталагдаһан ушар, мүн Европодо боложо байгаа бусад үйлэ хэрэгүүд уласхоорондын орёо асуудалнуудые хөөрэлдөөнүүдэй ашаар шиидхэхэ арга боломжо олгоо, шухалашье болоо гэжэ гэршэлнэ. ГДР-эй ФРГ-тэй, тэрэшэлэн Баруун Берлинэй сенадтай мүнөө үедэ хэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүдэй ябаса тухай Э. Хонеккер Л. И. Брежневтэ мэдээсээ. Бодото баримтануудта үндэһэлһэн Германиин Демократическа Республикын үүсхэлнүүдые, тэдэ хөөрэлдөөнүүдые, аша үрэтэйгөөр түргэн болзорто дүүргэхэ зорилготой эрмэлзэлгэнүүдыень совет тала дэмжэжэ байһанаа элирхэйлээ.

Аюулгүйн, харилсаа холбооной асуудалаар бүхэевропын зүблөө зарлаха бүхы эрхэ нүхэсэл бии гэһэн нэгэн һаналтайгаа уулзалгада хабаадагшад баталаа. Европодо найдамтай эб найрамдалай үндэһэ һуури табилгада шухала үүргэ дүүргэхэ энэ зүблөөндэ олон талын хабаадалгатай тодорхой бэлэдхэл хойшолуулангүйгөөр эхилхэ шухала гэжэ тоолоно.

Империалис бүлэглэлнүүдэй һаад хэжэ байгаашье һаань, уласхоорондын хэрэгүүдтэ ГДР-эй нэрэ хүндэ, нүлөөн ургана, тэрэнэй гадаадын политическэ байдал бэхижэнэ гэжэ уулзалгада хабаадагшад ханангяар тэмдэглээ. Европодохи уласхоорондын бүрин түгэлдэр ажабайдал, тэрэ тоодо Европын аюулгүйе хангалгын шухалын шухала асуудал эб найрамдал тээшэ эрмэлзэдэг бэеэ даанги гүрэн—Германиин Демократическа Республикын хабаадалгагүйгөөр шиидхэгдэхэгүй гэһэн һанамжые олон гүрэнүүд ойлгодог боложо байна. Уласхоорондын хэрэгүүдтэ ГДР-эй нүлөөнэй, нэрэ хүндын ургалта зайлашагүй жама ёһон мүн, энэ ургалтань саашадаашье үргэлжэлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Германиин Демократическа Республикые болон Германиин Федеративна Республикые Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида, тэрэнэй тусхайлагдаһан эмхинүүдтэ гэшүүн болгожо абаха тухай асуудалай тон шухалые хоёр тала тэмдэглээ. Энэ хэрэг ООН-ой арга боломжые үргэдхэхэһөө гадна, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ шахардуу шанга байдал һуларуулгада, харилсаа холбоо хангалгада ехэ нүлөө үзүүлхэ һэн. Тус асуудал дары сагта шиидхэхэ зорилгоор Советскэ Союз болон Германиин Демократическа Республика зохихо алхамуудые хэхээр бэлэн байна.

Европодохи политическэ байдалые гуримшуулгада, тэрэшэлэн уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ һаад хэхэ зорилготойгоор баруунай хархис ёһоной империалис хүсэнүүд эдэбхитэй ябуулгануудые хэжэ байна гэжэ уулзалгада хабаадагшад тэмдэглээ. Энэ түбидэ эб найрамдалай, аюулгүйн хэрэгэй түлөө Европын арадууд хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхэ, тиин шахардуу байдал һуларуулха дурагүйшүүлэй, гүрэнүүд хоорондын амгалан ёһоной харилсаа холбооe зүригшэдэй түсэбүүдые буруу һүргэжэ һалаха байһандань КПСС-эй болон СЕПГ-гэй, Советскэ Союзай болон Германиин Демократическа Республикын хүтэлбэрилэгшэд этигэдэгээ элирхэйлнэ.

Вьетнамда, Лаосто, Камбоджодо эсэргүү США-гай засагаархидай ябуулжа байгаа ээрхэг түримхэй аашануудые хоёр тала эрид буруушаана. Эдэ оронуудай арадуудай үнэн зүб тэмсэлые сүм дэмжэдэгээ, тэдэ оронуудай газар нютагуудһаа американ сэрэгүүдые бүрин гаргаха, тиин гадаадын хамааралгүйгөөр өөһэдынгөө дотоодын хэрэгүүдые шиидхэхэ арга боломжо арадуудтань олгохо тухай һанамжаяа баримталжа байдагаа хоёр тала дахяад элирхэйлнэ. Империалис бүлэглэлнүүдэй эдэбхитэй туһаламжада түшэглэн, Израилиин засагаархидай араб оронуудта эсэргүүгээр ябуулжа байгаа ээрхэг түримхэй политикые эрид буруушаажа байһанаа хоёр тала мэдүүлнэ. ООН-ой 1967 оной ноябриин резолюциин үндэһэн дээрэ Дутын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдалай хойшолонгуудые усадхаха, энэ байдалые гуримшуулха зорилгоор Советскэ Союз болон ГДР бүхы арга боломжоёо элсүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

СССР болон ГДР-эй партийна, гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгануудай хоёр парти, правительствын харилсаанда заншалта болоһон ушарые гүнзэгыгөөр һайшаажа байһанаа нүхэд Л. И. Брежнев, Э. Хонеккер гэгшэд элирхэйлээ. СССР болон ГДР-эй нэгэдэлые, хани барисаае, аха дүүгэй холбооe бэхижүүлэлгын аша туһада иимэ ёһоной уулзалгануудые саашадаашье дэмжэжэ, үнгэргэжэ байха тухайда тэдэнэр үгэеэ ойлголсоо.

Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын бата найдамтай үндэһэн дээрэ хоёр оронуудай хоорондохи харилсаае саг үргэлжэ хүгжөөлгэ хадаа эб найрамдалай, арадуудай аюулгүйн хэрэгэй гол найдал болохо социалис оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн хубита болоно гэжэ этигэжэ байһанаа КПСС-эй болон СЕПГ-гэй хүтэлбэрилэгшэд элирхэйлээ.

…дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

…ЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИНЭЙ ПАМЯТНИК БҮТЭЭЖЭ ТАБИЛГАДА ХАБААДАЛСАГШАДЫЕ БУРЯАДАЙ …ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

…ладимир Ильич Ленинэй памятник бүтээжэ, Улаан-Үдэ хотодо …ада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй …вно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэ хү… шагнаха:

…лиутдинов Александр Ямалиевичые — «Бурятгражданпроект» …дай архитектурно-түсэблэлгын мастерскойн начальник.

…мельянов Николай Максимовичые—Буряадай барилгын управ… 1-дэхи СМУ-гай модошо дархан-бетонщик.

…льберман Павел Григорьевичые—городой главна архитектор.

…лесов Олег Александровичые—«Бурятгражданпроект» инсти… проектын главна инженер.

…рактаев Анатолий Доржиевичые—Буряадай барилгын управ… 1-дэхи СМУ-гай участогай прораб.

…ксимов Калина Устимовичые—Буряадай барилгын управле… 1-дэхи СМУ-гай модошо дархан-бетонщик.

…кровский Николай Николаевичые—ажалшадай депутадуудай …-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой капитальна барилгын …ник.

…рных Максим Тимофеевичые—Буряадай барилгын управле… 1-дэхи СМУ-гай начальник.

…бунин Николай Тимофеевичые—Буряадай барилгын управле… 1-дэхи СМУ-гай модошо дархан-бетонщик.

…адонов Эдуард Алексеевичые—«Бурятгражданпроект» ин…тай главна инженер.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан.
1971 оной ноябриин 2.

…дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ИСКУССТВЫН ГАБЬЯАТА …ЖАЛ ЯБУУЛАГШЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Улаан-Үдэ хотодо табигдаха Владимир Ильич Ленинэй памят… бүтээһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй искусствын габьяата …ябуулагшын нэрэ зэргэ олгохо:

…ерода Георгий Васильевичта — скульптор,

…ерода Юрий Георгиевичто — скульптор.

…ртладзе Анатолий Варламовичта — скульптор.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1971 оной ноябриин 2.

Нэгэ бэшэгэй мүрөөр

ХАШАРТАЙ БОЛОҺОН ХАРА СУУРГА

(ХЭЖЭНГЫН АЙМСОВЕДЭЙ ГҮЙСЭДКОМОЙ АНХАРАЛДА

…энгын аймагай Ород тосхон… «50 лет Октября» совхозой …н ажалшад ажаһуудаг. Тэн… эд бараанай, эдеэ хоолой …үүдэй орой ганса магазин юм. Теэд тус магазин ямар… шалтагаанаар хаагдаһаар …н болоо.

Энэ асуудалаар хүдөө бэшэг… Р. Мункуевай «Хаалтатай …н, хашалгүй түрүүлэгшэ» багахан бэшэг манай газе… сентябриин нэгэнэй номер… толлогдоһон байгаа. Хэмжээ …нь тулада Хэжэнгын рай… түрүүлэгшэ нүхэр Е. Ла…пова энэ бэшэг эльгээгдэ… юм.

Магазинай байшан заһабари… Мүнөө Ород тосхондо …агшагүй магазин хүдэл… гэһэн тобшохон харюу нүхэр …мажапов манай редакцида … оной сентябриин 30-да …һэн байна.

Теэд тэрэмнай хаагдаһаар 4 һара шахуу болобо. Магазинда эд бараан, эдеэ хоолой зүйлшье байха. Теэд тэрэ зонэй зөөри хулгана, хорхойдо эдюулжэ, хосорхо болоо ха. Эдэ мэтые хэрэглэхэ хүн байхагүй. Хэжэнгын райпогой дарганар «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэһэндэл ябадаг хэбэртэй. Хэрэгтэй юумэеэ худалдан абахын тула хэдэн километрэй зай гаталха баатай болонобди» гэжэ тэрэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

Хэжэнгын райпогой түрүүлэгшэ нүхэр Е. Ламажаповай манда эльгээһэн харюу, Ород тосхонһоо ерэһэн тэндэхи магазин тухай хоёрдохи бэшэг сасуулан зорюута дахин газетэдээ толилбобди. Энээниие нүхэр Е. Ламажапов, Ород тосхондо ажаһуудаг совхозой хүдэлмэришэд заатагүй уншаха байха. Хэжэнгын райпогой түрүүлэгшын харюу Ород тосхонһоо ерэһэн бэшэг хоёрой алинайнь зүб байһан тухай тодорхой харюу манай аймагай гүйсэдкомой газетын редакци хүлээнэ.

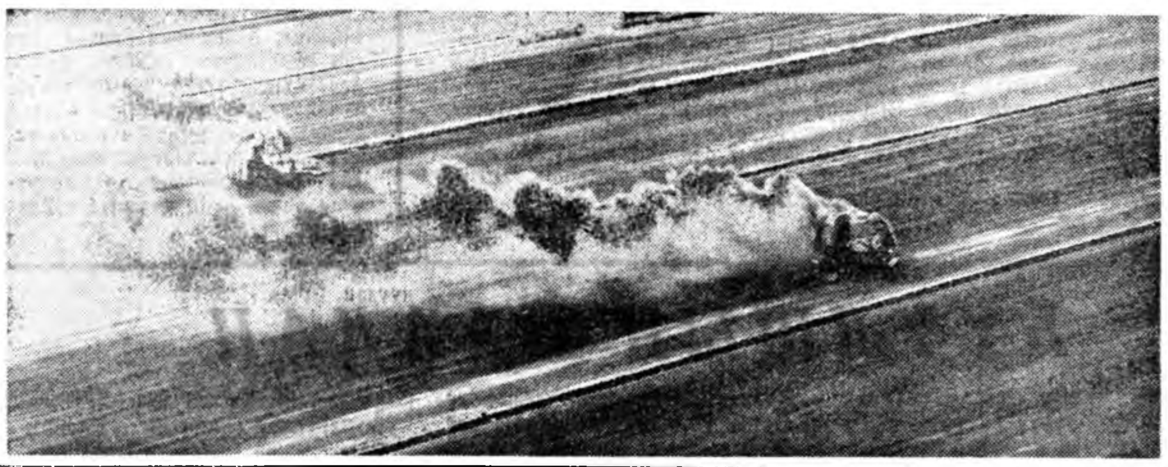

Советскэ Союз 160 миллиард тонно гэхэ гү, али дэлхэйн бүхы торфын баялигай 65 процент абажа байдаг юм. 800 мянган дүрбэлжэн километр талмайда торф малтагдан абтадаг. Торф хадаа оронойнай түлишын гол баялигуудай нэгэн болоно. Имагтал РСФСР-тэ 40 электростанци торфоор хүдэлдэг юм. Тэрэ илангаяа Белоруссида үргэнөөр ашаглагдадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Белоруссида торф олзоборилго, хэгдэжэ байна.

АПН-эй фото.

ҮЕРЭЙ ХОЙШОЛОНГУУДЫЕ САРААШАД

АНХАРАГДАДАГГҮЙ АЖАЛТАЙШУУЛ

СУГЛАА, ЗҮБЛӨӨНДЭ яаража ябаһан хүнүүд тэгшэ харгыда гарамсаараа, хүнгэн автомашинынгаа гүйсые гансата түргэдхэжэ, урагшаа һуга һүрэбэ.

— Иигээд лэ, энэл хэмээрээ даражал мэдэ, хүбүүхэн.

— Харгымнай муу, урын һүүлээр...

Түргэн ябаһан жолоошон үрдеэгүй, урыда угаагдаһан хонхосог дайралдажа, автомашина ноённие һайсахан һэжэржэрхибэ.

— Мм-даа! Оо, ёххо! Энэ хар-гышад гэжэ даа...

Үнгэрэгшэ зунай үер усалай, урын лайн болоходол харгышад гээшэднай ямар ехэ ажал хэжэ, ямар ехэ хэрэг бүтээлсэжэ байдаг зон бэ гэжэ яһала ойлгогдоһон байна. Захааминай аймагай харгынууд дээрэхи ехэшье, багашье арбаад хүүргэ, гарсанууд уһанда абтажа, харгы һэтэр угаагдажа, энэл ламанууд боложо, урын хайр шулуугаар дарагдажа, хаагдаһан байна. Үдэр бүри олон зуун автомашинануудай арадай ажахын ашаа тээбэринүүдые зөөлгэн һаатажа, 50-аад мянган хүн зонтой аймаг хилээмэгүй һуухын туйлда хүрөө бшуу.

Теэд аймагай харгы заһагшад үдэр, һүнигүй ажаллан, саг зуурын гарса, ябасануудые түхеэржэ, тон түрүүндэ ашаанай автомашинануудта хэдэхэн үдэр соо зам нээһэн байна. Онсо яаралтай хүдэлмэринүүд саг соогоо хэгдээ. Жэшээлхэдэ, Үлэгшэн гол дээрэ 40-өөд жэлдэ байһан зуугаад метр утатай хуушан модон хүүргэ үертэ абтажа, шэнэ хүүргын барилга дүүрэхэ гэжэ һанаалаашьегүй байһан юм. Шэнэ хүүргэеэ абархатаяа хамта Захааминай линейнэ харгын барилгашад бурьялан, бусалан байһан гол дээрэ ажалаа үргэлжэлүүлээ. Энэ гол дээгүүр зам нээхэ асуудалые партиин райкомой бюро тусхайтаар зүбшэн хэлсэжэ, шэнэ хүүргын барилгые 15 хоногой туршада барагсаан дүүргэжэ, автомашинануудые ябуулха даабари харгы замшадта үгэһэн байна. Энэ хүүргын барилга онсо яаралтай дээрэ тоологдожо, Захааминай линейнэ харгын управлениин начальник Ю. Л. Балдаевта бүхы харюусалга даалгагдаһан байна юм. Тиигээдшье габшагай хүдэлмэри захалаа һэн. Барилгашад үглөөнэй үүр сайтар ажалдаа гараад, үдэшын харанхы болотор, сүүдхэдээ 16—17 час соо хүдэлжэ байгаа. Тиигээд КПСС-эй райкомой харюусалгатай даабарие 3 үдэрөөр уридлан, 12 хоног соо дүүргэжэ, харгы нээһэн байна. Хүүргын барилгашад республикынгаа харгы замай управлениһаа тусхайта баясхаланда хүртөө һэн. Зунай үерэй үедэ болоһон һандарал, эбдэрэлнүүдые түргэнөөр зайсуулжа, ашаа зөөбэри шэрэлгые һаатуулаагүй, хамаг ажал хүдэлмэреэ эмхитэйгээр хүтэлбэрилһэнэй түлөө Юрий Лазаревич Балдаев һая Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

...Хамниин хойто тала. Хүнгэн машина ябадалаа нэгэ бага удаарруулбашье, 70—80-иие барьяад лэ тэгүүлжэ ябана. Тиигэжэ ябатар—харгые хүндэлэн шлагбаум.

— Мм-даа. Хүнэй яаража ябахада. Хэзээдээ баһа...

Багахан хуушан модон хүүргын байдаг газарта хэдэн хүн түмэр-бетоноор шудхажа хэһэн бүдүүн хоолой—сахаригуудые мухарюулжа байхань харагдана.

Яаража ябаһан тушаалта нюур гэмэрһээр тээ саанахана шоссе харгыдаа ороод, саашалаа һэн. Үер лайһаа боложо, харгын муудаһаниие мэдэжэ байгаад, эртэлжэ гарабал, суглаа зүблөөндөөшье хожомдохогүй, иитэрээ модо шулуу мүргэтэреэ гүйлгэхэ, тэбдэхэгүй, зэмэгүй хүнүүдые зэмэлхэ, гэмэрхэгүй байгаал даа тэрэ хүн. Теэд лахаб, али хүнэй гэмэрхэ барагдаха һэм. Харин харгышад хэхэл хүдэлмэреэ хэжэ, бүхэли зундаа амаралтагүй, габшагай шударгы ажалаа үргэлжэлүүлһээр.

Харгын хажуу талада майхан татажархиһан эдэ хүнүүд эндэ гурбадахи үдэрөө ажаллажа байнхай...

— «Муу юумэн, гай тодхор нэгэндээ муу, нэгэндээ һайн» гэһэнһээ удхатай, үер лай, уры тодхор боложо, хуушан муу модон хүүргэнүүднай уһанда абтахань абтаад, һармихань һармяад, бултыень шэнэлжэ байнабди. Шэнэлхэдээ нөөхил модоороо бэшэ, түмэр бетоноор шудхажа гү, али шудхамал хоолой соргонуудые тодхожо, бүхэ бэхи хүүргэнүүд баригдана,—гэжэ барилгашадай бригадир Гомбо Лубсанов хөөрэнэ. Ганса мүнөө жэл арба гаран шэнэ хүүргэ баригдаба. Жэлэй дүүрэтэр 15-да хүрэгдэхэ. Саашань бригадир мүнөө зунай үерһөө хойшо амаралтын үдэргүйгөөр ходо хүдэлжэ, үдэртөө 12—14 час соо хүдэлмэрилжэ байһан тухайгаа хөөрэнэ. Бригадын гэшүүд Георгий Жаркой, Владимир Батомункуев, Василий Романов, автомашинын жолоошон Дэмбэрэл Батуев гэгшэд даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, оролдосотой шударгыгаар ажаллана.

— Уры лайн хэһэн эбдэрэл, һандаралнуудай хойно гараха гээшэ үшөөл үды. Хада уулын хаяа зүбшадаг манай харгы рүү жалга, хотоо бүхэнһөө уры лай орожо, амхаямха угаагаа, хүүргэ, хаалтануудыемнай һандаргаа, һарнюулаа. Шэнэ табан жэлэй түсэбөөр харгы барилгын ехэ хүдэлмэри хэхэ түсэбөө бэелүүлхэ зуураа, эдэ һандаралнуудые заһаха, харгыгаа улам һайжаруулха гээшэ манайл, харгышадайл зорилго,—гэжэ эндэхи барилгашадай нэгэн хэлэнэ.

— Шадалаараал боложо байдаг зомди. Теэд үер лай боложо, харгын муудамсаар харгышад зэмэтэй, харгыгаа заһанагүй гээд лэ зэмэлээшэд олон. Хуулиингаа ёһоор, колхоз, совхозууд, томо томо предприятинууд харгын хүдэлмэридэ хабаадалсаха, хүнүүдые, машина техникэ табиха ёһотой байһан аад, үгы байдаг. Тиигээд үшөө зэмэлжэ ябажа, гэмэрэлдэжэ, гутаралдажа гүйлгэлдэнэ гээбы,—гэжэ нүгөөдэ барилгашан тугаарай тушаалта нюурай аяг аашые мэдэһэн шэнгеэр хэлэжэрхибэ.

— «Зуд болоходоо—зон дээрэ» гэжэ, үер, уһан, аадар бороо ганса манай харгы, хүүргэнүүдые этээд байгаа бэшэ, сабшалан, полинуудые угааһан, үбһэ, таряа абажа арилһан, баһал элһэ хайраар дараһан, бултандал бэрхэшээл, асараа даа. Тоосолдоод яахамнайб, дээдынгээ газарта мэдээд лэ байгаа юм бэзэ. Бидэнэр лэ тушаалта ажалаа хэжэ байе,—гэжэ Гомбо Занаевич хэлэнэ.

— Тиимэ даа, тиимэ,—гэжэ нүхэдынь бригадирайнгаа үгэ зүбшөөнэд.

Иимэ нэгэ анхарагдадаггүй, зүгөөр тон шухала ажалтай хүнүүд хада уулатай Захааминай аймагай 300-гаад километр соо һунаһан шоссе харгы дээрэ үдэр бүринингөө ажалтай хүнүүд байдаг.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

БАЯР ХҮРГЭНЭБ

Гэнтэ хүндөөр үбшэлөөд, Буряадай республиканска больницада эмшэлүүлхэеэ ерэһэн байгааб. Тиигэбэшье богони болзор соо һайнаар эмшэлүүлжэ, мүнөө бэемни һайн болоод, түрэл нютагтаа — Монголой Арадай Республикын Алтан Булаг хотодоо бусахаяа байнаб.

Дээдэ эрдэмтэй врачнар Елена Александровна Дергач, Ирина Артемьевна Алексеева, медицинын сестра Надежда Васильевна Талихина болон бусад намда аха дүү мэтэ анхарал ехэтэйгээр хандаһан байна. Тэдэнэр намайе яагаад эмшэлбэл һайн бэ гэжэ хоорондоо хөөрэлдэдэг, зүбшэдэг байгаа. Эдэ нүхэдтэ сэдьхэлэй ехэ баяр хүргөөд, тэдэнэй ажалда амжалта, ажабайдалдань жаргал хүсэнэб.

Баточирын АЮУШ.

ЭРХИМҮҮДТЭ — ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТАНУУД

Аймагай дүй дүршэлтэй пропагандистнар нүхэд Багшаханов, Акатов, Соболеев, Будаев гэгшэд КПСС-эй Ахын райкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаба. Мүн ажалладаг залуушуулай һуралсаха «Прометей» гэжэ политическэ клубай пропагандист нүхэр Хандакова баһа Хүндэлэлэй грамотада хүртөө.

9 ҺАРЫН ТҮСЭБ — БОЛЗОРҺОО УРИД

Аймагай «Улаан-Аха» колхоз гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха 9 һарынгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Мяха худалдаха түсэб — 106,9 процент, һү — 154,2, нооһо—103 процент бэелүүлэгдээ.

КПСС-эй райком, аймагай Соведэй гүйсэдком тус ажахын гэшүүдые халуунаар амаршалаад, КПСС-эй XXIV съездын тогтоолнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь амжалта хүсэбэ.

В. ГАЛСАНОВ.

Залуушуулай багша

Аха нютагай арад зон эртэ урданһаа адууһа мал харууһалжа байһан гэжэ бултанда мэдээжэ. Тиимэһээ эндэ угай малшад олон юм. Аба эжынь, хүбүү басагадынь, ашанар гушанарынь бултадаа шахуу үхэр харууһалха дуршалтай. Эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо Сонон-Жаб Хайдаков, тэрэнэй нүхэр Дулма Лопсоновна гэгшэдые танихагүй хүн юрэдөөшье байхагүй. Эдэ хоёр нютагтаа колхозой эмхидхэгдэһээр ходо мал ажалда хүдэлөө. Мүнөө хоюулаа үндэр наһатай боложо, пенсидэ гаранхай. Тиигэбэшье үшөөл хүдэлһөөр. Энэ зундаа һанди-Жалга гэжэ газарта хоюулаа колхозойнгоо залуу мал адуулаа. Энэ нютагтаа дүтэхэнэ тэдэнэй хүбүүд ондоо гүүртын мал харууһалжа байдаг.

Сонон-Жаб Хайдаков мэдэхэ юумэеэ өөрын нюуса болгоод ябадаггүй юм. Хайшан гэбэл үхибүүдээ, залуу үетэниие адууһа мал харууһалжа һургахаб гэжэ хододоо һанаата боложо ябадаг. Тэдэнэртэ саг үргэлжэ таатай заабари, һургаал үгэдэг, үзэһэн хараһан тухайгаа хөөрэдэг байха юм. Тиимэл хадань нютагайнь арад зон тэрэниие «залуушуулай багша» гээд нэрлэдэг болонхой. Тиимэһээ Сонон-Жаб Хайдаковые нютагайхидынь, илангаяа залуушуул ехэ хүндэлдэг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үншэн малшан Сонон-Жаб Хайдаков.

Д. ДУГАРОВАЙ фототекст.

ШЭНЭ ФИЛЬМ

«ЭЗЭН»

Гуядаа маузер һанжуулһан, үргэн сээжэтэй, шииргаг янзын матрос хүбүүн манай урдаһаа сэхэ харанхай, арай шамай урагшаа дабшаһан вагон соо бодолгото болонги һууна. «Юун тухай бодоно хаб?»—гэһэн һонирхолой абаһаар харагшын ухаанда ороодхиһониинь гайхалгүй. Залуу хүн хадаа ерээдүйл тухайгаа шэбшээ бэзэ гэжэ таамаглаашье һаа алдуу хэхэгүйт. Юуб гэхэдэ, «Ленфильм» киностудида найруулагдан табигдаһан «Эзэн» гэжэ уран һайханай шэнэ фильм эхин кадрнуудһаа һүүл хүрэтэрөө гайхалтай тодо һонор, нэгэл хурса бодолоор—ерээдүй тухай, ехэ һайхан ерээдүй тухай бодолоор гагнагданхай. Фильмын гол герой Иван Иванов тэрэл бодолыень бэедээ шэнгээһэн, шэнэ үеын һайшаалта нюур гэжэ алхам бүхэндэнь ойлгожо абанабди. Һаяхана унтарһан граждан дайнай дүлэн сооһоо сэхэ шахуу үлэн хооһон Петроградай үйлсэнүүдтэ хаюулшаһан, хүн боложо болбосорһоор үнөөхил маузерһаа бэшэ үнэн ханигүй ябаһан хүбүүнэй сэдьхэлэй сэбэртэ, шиидэнги сэхэдэ гайхаха зуураа, «түрэл оронойнгоо эзэнби» гэһэн бодолоо хэрэг дээрээ бэелүүлхэ гэжэ оролдоһыень һонирхон харанабди. Юумэн тиимэшье бэлэн бэшэ байшоо. «Ажал ба баярай һургуулиие» даагшашье болоод үзэнэ. Гүрэнэй аюулгүйе сахидаг захиргаандашье ойро зуура хүдэлнэ. Үнгэрхэдөө хубиин үмсын хубалзануудай мастерскойдошье ажаллажа туршана. Гэр байрашье бэлээр олдоногүй—сүмын хаяада шэбээлһэн нэгэ таһалга соо байжа, һүзэгөө алдажа «хүдхэршэһэн» поптойшье ханилна. Ажалда, ёһотой ажалда Путиловска заводто орохо гэһэниинь, тэрэньшье түрүүшээр бүтэнэгүй — ажалгүйшүүл Ивангүйгөөр Питертэ исалжа байгаа бшуу.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ тобшолходо, улаан шуһаараа олоһон засагтаа Иван Ивановнай хэрэггүй хүн болошоно бэшэ гү? Далай дээрэ алба хэхэдээ нүхэсэһэн Фомичевынь нэпмэнүүдээр холбооридонхой, урданайнгаа нүхэрые харахаашье болинхой алхална. Теэд Ивамнай яаха, юу хэхэ болоноб? Инмэл бодол залуу матросой сэдьхэлые тамална. Зүгөөр эдэ бүгэдын эзэмби, минии шуһаараа олоһон засаг түрэ—Совет засаг гэһэн бодолһоо агшан зуурашье залуу хүбүүн арсанагүй. Тэрэл бодолойнгоо түлөө үнөөхи Фомичевто «альган тараг» эдюулнэ, «Америкэ, Германи» гэжэ үгэ аманһаа алдадаггүй элдэб нэпмэнүүдтэй шангаар тэмсэнэ. Тиимэл хадаа революционно матрос Иван Иванов мүнөөшье үеын залуушуулда һайшаагдана, тэдэнэй сэдьхэл доһолгоно, анхарал хандуулна гэжэ тобшолходо зүбтэй. Фильмын сценариие хоёр залуу уран зохёолшод Василий Аксенов, Акиба Гольбурт гэгшэдэй бэшэһэн ушар эндэ ехэ үүргэ дүүргээ ааб даа. Үнэхөөрөөшье Иван Ивановые Василий Аксеновой «Коллегинууд» гү, али «Мүшэтэ билет» гэһэн суута повестьнуудай геройнуудһаа илгахань бэлэн бэшэ. Тэрэл эрмэлзэл, тэрэл бодолнууд, сэдьхэлэйнь сэхэ шэнжэнүүд, мещан ёһоной аашануудта тэсэбэригүйгөөр хандалга, үнэн зүб хэрэгэй түлөө тэмсэхэээр хэзээдэ бэлэн байлга...

Олон шалгалта дабажа, һүүлэй һүүлдэ Путиловска заводто орожо шадаһан ёһотой совет хүн, оронойнгоо эзэн Иван Ивановой ролиие залуушье [illegible], нилээд мэдээжэ артист Михаил Кокшенов («Тайгын десант», «Тайгын эзэн», «Женя, Женечка ба Катюша», «Түрүүлэгшэ» болон бусад фильмүүдтэ наадаһан) шадамараар гүйсэдхэнэ. Бусад артистнууд сооһоо бишыханшье һаа, ехэ орёо һэдэбтэй Алёнын рольдо наадаһан Татьяна Бедовае тэмдэглэмээр. Хүхюун попой ролиие онсо бэрхээр гүйсэдхэһэн Константин Адашевский харагшадта мүн лэ һайшаагдана. Фильмын хамаг персонажнууд сооһоо эдэл гурбан герой илангаяа түгэс дүүрэнээр зураглагданхай, фильмын идейнэ гол ашааень «нюрган» дээрээ үргэлжэ гарана. Тиимэһээ бусад геройнуудынь бүрүүл, хурса шэнжэтэй боложо шадаагүй байшоо. Жэшээ болгон Настиие (М. Вертинская) дурдая. Энэ илдам энэрхы басаган хоёр гү, али гурбан эпизодто харагдаад лэ, яһала һонирхолтой үүргэ дүүргэжэ байтараа, гэнтэ үгы болон болошоно. Фильмые найруулан табиһан Михаил Ершовой ямар зорилготой, хараа бодолтой энэ хүгжэмшэ басагые фильм соо оруулһаниинь ойлгогдоногүй. Үгышье һаа, Сергей Миронович Кировэй (артист Е. Гвоздев) бишыхан роль абажа үзэе. Түүхэтэ энэ нюурые «ёһын тулада» энэ фильм соо оруулһанай хэрэг байгаа гээшэ гү, али үгы гү гэһэн һэжэг түрэнэ. Гэнтэ бии болоод, Ивановтой гараа барисалдаад үгы болошохо юм. Харин эгээн һүүлдэ ендэр дээрэһээ үгэ хэлэжэ байхыень шагнанабди... Үгы, бидэ Кировые фильмын гол герой болгохо һэн гэнэ бэшэбди. Харин гэнтэ бии болоод, үгы бололгыень ойлгоогүйгөө гэршэлнэбди.

Юрэнхы дээрээ хурса бодолтойгоор, сэдьхэл хүдэлгэхөөр, этигэмээр найруулагдан табигдаһан «Эзэн» гэжэ энэ фильм илангаяа залуу зоной харахада һонининье, нүлөөтэйшье зохёол гэжэ тобшолхо зуураа, эгээл мүнөө үедэ — Агууехэ Октябриин ойн урдуур манай экранууд дээрэ тэрэнэй гараһыень амаршалмаар. Агууехэ революци, тэрэниие илалтата замаар хүтэлһэн хүнүүд тухай баян түүхэтэ фильмүүдэймнай зэргэдэ үшөө нэгэ, муу бэшэ шэнэ фильм нэмэбэ.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

СПОРТ Спорт СПОРТ

ЭНДЭҺЭЭ ЭХИТЭЙЛ

Һүүлэй үедэ Кабанскын аймагта һургуулинуудай һурагшадые, мүн эмхи зургаан, предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдые спортдо олоор хабаадуулха зорилго табигданхай. Энэ шухала хэрэгые һайнаар эмхидхэхэ, ажалшадай дунда физкультура хүгжөөхэ асуудалда парти, правительствын зүгһөө онсо анхарал хандуулагдажа байдаг гээшэ. Энээниие зүбөөр ойлгоһон һургуулиин багшанар, хүмүүжүүлэгшэд һурагшадай дунда спортын хүдэлмэри ябуулжа, тэдэниие спортдо дуратайгаар хүмүүжүүлжэ байдаг юм. Жэшээ болгон Кабанскын дунда һургуули абаад үзэе. Мүнөө тус һургуулида һурагшадые физическэ талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри эрхилхээр дүрбэн багшанар табигданхай. Эдэнэр һурагшадай дунда ябуулагдадаг спортын хүдэлмэри эмхидхэжэ, мүн хэшээлнүүдэйшье һүүлдэ тэрэнээ зүбөөр табижа, эмхидхэжэ, һурагшадые спортын нюусатай танилсуулжа байдаг болонхой. Һүүлэй үедэ тус һургуулиин 200-гаад һурагшад хүнгэн атлетикын, сана, хоккей, волейбол, футбол, баскетболой секцинүүдтэ сүлөөтэй сагтаа ябажа бэеэ һоридог, хоорондоо мүрысэдэг болоһон юм. Хэдэн жэлэй туршада һурагшадай дунда спортын хүдэлмэриин һэргээгдэһэнэй, олон һурагшадые хабаадуулһанай ашаар тус һургуулида спортын хүдэлмэри хараа байса һайжараа гэхэдэ, алдуу болохогүй ха. Мүнөө тус һургуулиин һурагшад аймагай спортсменүүдэй дунда үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсажа, һургуулияа түрүү һууринда гаргалсахын хойноһоо оролдожо ябадаг болоо юм.

Хүнгэн атлетикээр аймагай түрүү һуури эзэлхын түлөө жэл бүри үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ Кабанскын дунда һургуулиин команда хододоо түрүү һуури эзэлжэ гарадаг болоо. Мүнөө эдэнэр аймагайнгаа нэрэ солые республикын бусад һургуули, спортын бүлгэмүүдэй дунда хамгаалжа ябадаг болоһониинь һайшаалтай. Һургуулиин спортсменүүд Фирсова, Поломошин гэгшэд хүнгэн атлетикээр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ һаяхан хабаадалсажа, республикынтаа нэрэ солые хамгаалалсажа ерээ һэн. Тиихэдээ дурсагдагша хоёр спортсмен яһала һайн амжалта туйлаһан байна.

Һурагшадай дунда хүндэтэй болоһон спортын хоёрдохи зүйлынь гэхэдэ, футбол, хоккей болоно. Урдань тус һургуулида футбол, хоккей наададаг команда бии гэжэ дуулдаагүй байха. Харин һүүлэй үедэ тус һургуулиин футбол, хоккей наададаг команданууд ондоо һургуулинуудай командые шүүжэрхёо гэһэн һураг суу дуулахада урма баяр түрүүлдэг, урмашуулдагшье болоо! Эдэнэр гансахан аймаг соогоо түрүү бэшэ, харин һүүлэй үедэ аймагайнгаа нэрэ солые республикын мүрысөөнүүдтэ хамгаалжа гарадаг болонхой. Эдэнэрые тус һургуулиин физкультурын багша Ю. Д. Дегтерер гэгшэ футбол, хоккейн наадануудта эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр һургана, хүмүүжүүлнэ.

Мүн спортын нүгөөдэ зүйл — волейбол тус һургуулиин һурагшадай үдэр бүриинь һорёон, мүрысөөниинь болонхой. Мүнөө энэ һургуулиин һурагшадһаа бүридэһэн эдиршүүлэй команда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдтэ хэдэн удаа хабаадалсажа. яһала һайн амжалта туйлаһан байгаа. Эдэнэр саашадаашье эрхим амжалта туйлахаар бэеэ зэһэнхэй, сүлөөтэй сагтаа волейболоор наадахаяа мартадаггүй. Эдэнэрые бага наһанһаань волейболой наадантай Р. Р. Дерюгин танилсуулһан байгаа. Мүнөө энэ нүхэрнай эдиршүүлэй волейболой нааданда дуратайгаар хандадаг болоходонь. «дали» ургаһан мэтэ, амархые мэдэнгүй эдэнэртээ волейболой нааданай оньһон техникэ заажа, һургажа, олоной хэрэгэй түлөө һаналаа табижа ябадаг, урагшаа һанаатай, хүнгэн солбон, ёһотой спортсмен юм.

Богонёор хэлэхэдэ, Кабанскын дунда һургуулида һурагшадта физкультура заахаар эльгээгдэһэн дурсагдагша дүрбэн багшанар өөһэд өөһэдынгөө нангин уялгые нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ ябадагайнгаа ашаар, спортдо олон залуушуулые хабаадуулжа шадаһан байна. Энээнэй ашаар мүнөө тус һургуулиин суглуулагдамал команда спортын мүрысөөнүүдтэ шалгаржа, һургуулияа республика дотороо суурхуулжа эхилбэ гээшэ. Эдэнэр саашадаашье спортын, мүн һуралсалайнгаашье талаар эрхим амжалта туйлахань дамжаггүй.

И. ПОПОВ,
аймагай «Урожай» бүлгэмэй соведэй түрүүлэгшэ.

УРАН ЗУРААШЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

Хаягтын аймагай «Дружба» колхозой эрхим механизаторнуудай нэгэн Юндунов Пётр Самбалович.

Уран зурааша **А. Н. Сахаровская.**

Шатар

Эрхимлэгшэнь долоон очкотой

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр үргэлжэлһэн юһэдэхи наадан бүхы уулзалгануудһаа һонирхолтой, үсэд шанга тулалдаатайгаар үнгэрөө.

Мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаһан багшанарай институдай студент Баир Митыпов дүршэлтэй шатаршан Гармаеватай энэ үдэр наадаа. Нааданай эхилэн сасуу Гармаева бушуу түргэн добтолгонуудые эмхидхэжэ байгаад, залуу шатаршаниие мэгдэхээгээ, тухашаруулаашье. Ноёнойнгоо хүндэ хүшэр байдалда ороходонь, Митыпов хамгаалга эмхидхэжэороно. Зүгөөр Гармаева алдаһан алдуутай ябадал хэжэ, тэнсэлгээр дүүрэхэ партияа алдаһан байна. Мүн сагаанаар наадаһан Мотовилов Волковой ноеые бүдэрүүлэ бүдэрүүлһээр шүүжэ һалаа.

Республикын үнинэй шатаршадай нэгэн—Цыдыпов Старковтой наадахадаа, баһал шанга добтолгонуудые хэжэ. нүхэрөө 30-дахи ябадал дээрэнь шүүгээ. Шатаршад Громов Зайкиниие, Сахинов Дмитриенкые, Красцов Медведевые, Алексеев Агаповые, Козулин Тарасовые шүүһэн байна.

Юһэдэхи нааданай удаа Митыпов 7 очкотой түрүүлжэ ябана. Мотовилов зургаан очкотой, нэгэ хойшолуулагдаһан партитай, Алексеев зургаан очкотой болонхой.

А. МИХАЙЛОВ.

ҺҮҮЛШЫН НААДАН

СОЧИ. Эхэнэр шатаршадай дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданай һүүлшын уулзалга үнгэргэгдэбэ. Энэ үдэр Саянова Кисловаас, Рубцова Фоминаас, Снегина Какабадзее, Балашова Коноплеваас шүүһэн байна. Урда үдэрынь наадахадаа, СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, алтан медаль абаха болоһон Левитина Семеноватай хараар наадахадаа тэнсэһэн байна. Мүн Шуль Титоренко, Балаванец Билунова, Кабаидзе Стиван гэгшэд тэнсэһэн, Раннику — Козловская, Затуловская — Мкртычян гэгшэдэй наадан хойшолуулагдаа.

Хойшолуулагдаһан партинуудай наадагдахын урда тээ Левитина 14 очкотой, түрүү һуури эзэлбэ. Шуль — 12,5, Семёнова — 12, Раннику — 11, нэгэ хойшолуулагдаһан партитай, Козловская, Затуловская гэгшэд тус тустаа 10,5, мүн лэ нэжээд хойшолуулагдаһан партитай.

БОКС. Минск хотын спортын ордондо боксоор үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ залуушуул илажа гараа. Эндэ СССР-эй арадуудай табадахи спартакиадын чемпион, Алма-Атын Олег Гуров (хүнгэн бэетэй) Гродныя Владислав Преловскидо, оронойхэдэн удаа чемпион ябаһан, Мехикэдэ үнгэргэгдэһэн олимпиин нааданда хабаадалсаһан Николаев хотын Виктор Запорожец (хүнгэншэг бэетэй) манай Улаан-Үдэ хотодо хүмүүжэһэн, мүнөө Москвагай Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищида һуралсажа ябаһан Борис Зоригтуевта шүүгдэшоо.

Бусад шэгнүүртэн сооһоо Европын чемпион, Оренбургын түлөөлэгшэ Владимир Чернышев (хүндэ бэетэй), Киевэй Олег Лифанов (дундууршаг зэргын бэетэй), Олег Толков (нэгэдэхи дунда шэгнүүртэй), Ереванай Сурен Дурян (нэгэдэхи хүнгэншэг бэетэй), Польшын чемпион Ян Трамп (эгээл хүнгэн шэгнүүртэй), Минскын спортсменүүд Виктор Лигай (хүнгэншэг бэетэй), Анатолий Березюк (дунда зэргын хоёрдохи шэгнүүртэй) гэгшэд шалгараа.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөн хүнгэн атлетикээр Карпатын хада шадар үнгэргэгдэһэн байна. Түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха эрхэ олохын түлөө хоёр миллион шахуу спортсмен хоорондоо тулалдаа. Эндэ эдир басагад сооһоо Ровно хотын түлөөлэгшэ Тамара Галанюк 500 метрэй зайда урилдахадаа эрхимлээ. Мүн 1000 метрэй зайда урилдагшадай дундаһаа Ворошиловградай областиин совхозой хүдэлмэришэд — эгэшэ дүүнэр Нина, Татьяна Моргуноватан эрхимлэжэ, түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн байна. Хоёр километрэй зайда Литвагай Янина Шлапикене гэгшэ эрхим байшоо.

Эдир хүбүүдэй дундаһаа Винницкэ областиин Виктор Мончак гурбан километрэй, Крымэй Михаил Онучик табан, Удмуртын АССР-эй Николай Куртее найман километрэй зайнуудта урилдахадаа, бултаниие ахижа гараа. Мүрысөөнэй дүн гаргахада Украинын ССР-эй команда түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

ВЕЛОСИПЕД. Сухуми хото шадар велосипедээр үнгэргэгдэһэн урилдаанда эхэнэрнүүдэй «Труд», эрэшүүлэй «Динамо» командануд түрүү һууринуудые эзэлһэн байгаа. Тиин эдэнэртэ СССР-эй дамжуулгын кубок грамотатайгаар барюулагдаһан байна.

(ТАСС).

ПРАВДА-БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Л. И. Брежневэй ГДР-тэ ерээд байһан тухай ТАСС-ай материалнууд. КПСС-эй обкомой III пленум тухай информационно мэдээсэл. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. Улаан-Үдэ хотодо В. И. Лениндэ хүшөө нээлгэ тухай репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. КПСС-эй обкомой пленум дээрэ партиин областной комитедэй секретарь нүхэр А. А. Бадиевай хэһэн элидхэлпээ.

Гурбадахи хуудаһанда. Л. И. Брежневэй ГДР-тэ аяншалһан тухай коммюнике.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Элидхэл тухай үгэ хэлэлгэнүүд. Хилын саанаһаа.

СЭ — Сэнхир экран

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУНА. 18.00 — үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд. 18.30 — телепанорама. 18.50 — «Буряад арадай дуунуудай антологи» гэһэн дамжуулга. 19.30 — «Бакугай 26 комиссарнууд» гэһэн уран һайханай фильм.

МОСКВА ХАРУУЛНА. 21.25 — Ю. Нагибинай «Сэбэр сөөрэмүүд» гэһэн телезүжэг. 22.30 — «Олон миллион арадуудай ленинскэ университет» гэһэн дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА. 23.00 — «Советский воин» гэһэн киножурнал.

МОСКВА ХАРУУЛНА. 23.10 — «Хуушан Тбилисиин аялганууд» гэһэн телевизионно хүгжэмтэ фильм. 23.30 — телевизионно фильмүүдэй Бүхэсоюзна дүрбэдэхи фестивалиин лауреадуудай фильмүүд дамжуулагдаха. 24.00 — «Время» гэһэн һүүлэй һониной программа. 00.30 — Футбол. Эндэ «Динамо» (М) — «Экскишехирспорт» (Турци) командануудай наадан дамжуулагдаха.

ХИЛЫН Саанаһаа РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

БЕРЛИН. (ТАСС). «Нойес Дойчланд», «Берлинер Цайтунг», «Националь Цайтунг», «Дер Морген», «Нойе Цайт» ба бусад газетэнүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй ГДР-тэ хани ёһоор айлшалжа ерэһэн тухай, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хоннекертэй уулзаһан тухай мэдээсэлнүүдые: «Нүхэр Л. И. Брежневые Берлин хани ёһоор амаршална», «ГДР-эй ниислэлдэ халуун уулзалга болобо», «Манай эбдэршэгүй бата хани барисаанай шэнэ шухала шата» гэһэн гаршагуудтайгаар тунхаглаа.

Ленинэй оронтой манай хани барисаан бүри нягта, бата болоо. Энэмнай аха дүү ёһоной. гүнзэгы харилсаагаар нэбтэрэнхэй, — гэжэ «Нойес Дойчланд» бэшэнэ.

Патриодуудай амжалта

ХАНОЙ. (ТАСС). Энэ жэлэй түрүүшын юһэ һарын турша соо Ратьзя провинцида болоһон байлдаануудай үеэр Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд американо-сайгон сэрэгүүдэй 10 мянга шахуу солдат ба офицернүүдые хүлһөөнь буулгаһан байна.

Урда Вьетнамай патриодууд энэл үе соо Кханьхоа провинцида дайсанай 4 мянга гаран солдадуудые алаһан, шархатуулһан, плендэ абаһан, 34 вертолёт буудажа унагааһан, сэрэгэй 144 машина бута сохиһон байха юм.

АЛЖИРАЙ НАЦИОНАЛЬНА ҺАЙНДЭР

АЛЖИР. ТАСС-ай корр. В. Корзелев иигэжэ дамжуулба:

Алжирай Арадай-Демократическа Республика 1954 оной революциин эхилһэн үдэр—национальна һайндэрөө ноябриин 1-дэ тэмдэглэнэ.

Революционно соведэй Түрүүлэгшэ Х. Бумедьен оронойнгоо хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалга дээрэ иигэжэ мэдүүлбэ: гадаадаһаа дулдыдаха ба хашагдаха ябадалые АНДР бүрин усадханхай.

Фашис түхэлэй хараата аашануудые буруушаан тэмсэнэ

РИМ. (ТАСС). Тарантогой (Апулиин область) олон мянган хүдэлмэришэд, алба хаагшад ба студентнэр шэнэ түхэлэй фашистнуудай сугларалгые буруушаахын тула хотынгоо үйлсэнүүдтэ жагсан гараба. Италиин Коммунис партиин, Италиин социалис партиин, Италиин пролетарскэ нэгэдэлэй социалис партиин, бусад түрүү үзэл бодолтой профсоюзна ба залуушуулай эмхинүүдэй урлагаар хотын хүн зон фашизмые буруушаалгын ехэ жагсаал хээ.

ЕХЭ ШУУРГАНАЙ ХОЙШОЛОН

ДЕЛИ. (ТАСС). Бенгалиин буланда ехэ һалхи шуургатай бороогой ороһонһоо уламжалан хүсэтэ долгин болоод, Каттакын райондо (Ориссай штат) 2500 шахуу хүн усалтан хосороо гэжэ ПТИ агентство дамжуулба. «Таймс оф Индиа» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, час соо 160 километр түргэнөөр үлеэһэн шанга шуурганһаа эрье шадарай районуудай хүн зон ехэ гэмтэл хохидолдо орхоо, миллион үлүүтэй хүнүүд гэр байрагүй үлөө.

Хаана юун болоноб?

ЛОНДОН. ТАСС). Англидахи хүдэлмэригүйдэлгын улам һүжэржэ байһые буруушаалгын тэмдэг болгон, Ливерпуль хотодо һаяхан 10 мянга шахуу хүн ехэ жагсаал хээ. Энээндэ хабаадагшадай зэргэдэ Ливерпулиин ажалшадһаа гадна, мүн Шеффилд Манчестер, Дээдэ-Клайд гэхэ мэтэ промышленна томо центрнүүдэй хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд хабаадалсаба.

ЛОНДОН. (ТАСС). Британска эзэмдэлгын армиин Ольстерто эсэргүү мүрдэлгэ хюдалгые буруушааһан 20 мянга гаран хүнэй хабаадалгатай митинг Гайд-Паркда болобо. Англиин арад зон граждан эрхын түлөө, сүлөөтэ байдалай ба һайн ажаһуудалай түлөө Ольстерой ажалшадай тэмсэлэй хажуу тээ байха ёһогүй гэжэ коммунист Л. Берт митинг дээрэ мэдүүлээ.

АНТЕРВЕРПЕН. (ТАСС). «НАТО Бельгиһээ тонилог лэ!», «Бельги НАТО-һоо гараг лэ!», «Европын аюулгүй байдалай түлөө!» гэһэн Бельгиин коммунис залуушуулай холбооной үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн олоной жагсаал эндэ, Европын ехэ портнуудай нэгэндэ. болобо. Политическэ ондо ондоо үзэл бодолтой хүдэлмэришэд, студентнэр, алба хаагшад ба бусад хүнүүд энээндэ хабаадаа.

ДЕЛИ. (ТАСС) Индиин агаарай дайдые Пакистанай самолёдуудай дабаһыень буруушааһан мэдүүлгэ Индиин правительство эльгээбэ. «Таймс оф Индиа» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, октябриин 30-да пакистан хоёр самолёт Индиин агаарай дайда руу Джамму, Кашмир штадта нэбтэрэн ороһон байна. Мүн тэрэл үеэр Чхамбын сектортэхи Индиин газар дээгүүр ниидэжэ ябаһан энэдхэг вертолёдые Пакистан сэрэгэйхид буудаа.

КАРАЧИ. (ТАСС). Пакистанай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, октябриин 30-да Индиин артиллери Зүүн-Пакистанай Динаджпур, Джессор гэжэ районуудтахи 17 тосхониие буудаа. Тэрээнһээ уламжалан 28 хүн алуулһан, 17 хүн шархатаһан байна.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Америкэдэхи уршагта үзэгдэлнүүдэй ямар нэгэн талада һэжэгтэйгээр хандаһан хүнүүдые мүрдэлгэ хашалгын долгин Холбоото Штадууд дотор улам ехээр таража байнхай.

Иимэ түсэб тухайда юстициин министрэй орлогшо, дотоодын аюулгүйе сахиха таһагай толгойлогшо Р. Мардианай хэлэһые дуулажа, Америкын олониитэ ехээр дураа гутаба.

Харилсаа холбооной аша туһада

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Полиметаллай руда малтан абаха, шаналжуулха талаар Конгын Арадай Республика доторхи гүрэнэй түрүүшын предприяти бариха техническэ проект ба чертежнуудые зохёохо тухай совет-конголез хэлсээндэ гар табигдаба.

Тома-Сурун Чагдур[...]
ГАРМАЕВ

КПСС-эй гэшүүн, СССР-эй [...]налистнуудай холбооной [...] «Буряад үнэн» газетын [...] харюусалгата секретариин [...] Тома-Сурун Чагдурович [...] үни удаан хүндөөр үбшэлһэ[...]лээр наһа бараба.

Тэрэнэй ута бэшэхэн бү[...]ниинь Буряадай партийна [...] хүгжэхэ, коммунис үзэл [...] хүн зониие хүмүүжүүлхэ [...] зорюулагданхай һэн.

Тома-Сурун Чагдурович [...] эльгээһэн лэ ажал хэрэгтэ [...]хээр хүдэлжэ, уужам сэд[...] даруу номгон, харюусалга[...] мэдэдэг, бэлигтэй шадамар [...]рилэгшэ байһанаа харуулаа.

Т. Ч. Гармаев Зэдын [...] Дээдэ-Бургалтай нютагта 192[...] түрэһэн юм. Хара багаһаа [...] эдир залууһаа ажалда ябал[...]лээ. Гэгээтын һургуули [...] нэйнгээ һүүлээр түрэл [...] ажаллаа. 1949 ондо Совет [...] зэргэдэ абтажа, Ленинградай [...] тугта сэрэгэй артиллериин [...]щи 1953 ондо дүүргээ [...] жэлдэ алба хэһэнэйнгээ удаа [...] ондо запаста гараа.

«Буряад үнэн» газетын ре[...]да 1955 онһоо эхилжэ хүдэл[...] Мухар Шэбэрэй, Бэшүүрэй [...]гуудта «Буряад үнэнэй» корр[...]дентээр дүрбэн жэлдэ ажалла[...]гаа һүүлээр редакциин [...] орожо, һүүлэй үедэ харю[...] секретариин орлогшоор хүдэл[...]

Тома-Сурун Чагдурович [...] бэлигтэй бэрхэ журналист [...] юм. Республика доторнай [...] үйлэ ушарнууд, ажахынууд[...] рүү хүнүүд, тэдэнэй баяр [...] һанал бодол, ажал хүдэлмэр[...] нилээд олон очерк, статья, [...] таж, зураглалнуудые [...] Ажалдаа хододоо шалгаржа, [...] зэргэдэ ябаһанайнгаа түлөө [...] медальнуудаар, КПСС-эй Бу[...] обкомой, Буряадай АССР-эй [...] листнуудай холбооной Хүн[...] грамотануудаар шагнагдаа һэн.

Тома-Сурун Чагдурович Га[...] журналистын, зохёохы ажал[...] оюун бэлигэйнгээ улам [...] байһан үедэ бидэнһээ холодо[...]бо.

Залуу, зориг эршэтэй, [...] журналист, ёһотой коммунист [...] Тома-Сурун Чагдурович Га[...] гэрэлтэ һайхан дурасхаал [...] зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэд[...] хэл.

БҮЛЭГ НҮХЭ[...]

Редакт[...]
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ[...]

«Буряад үнэн» газетын [...]циин харюусалгата се[...]риин орлогшо

Тома-Сурун Чагдуров[...]
ГАРМАЕВАЙ

үни удаан хүндөөр үбш[...] нэйнгээ һүүлээр 1971 оно[...] ябриин 2-то наһа бараһан [...] һаань «Буряад үнэн», «П[...]да Бурятии» газетэнүүдэй [...]дакцинуудай коллективу[...]ряадай АССР-эй Журн[...]нуудай холбоон гэр бү[...] ба түрэлхидтэнь гүнзэг[...] налалтайгаар мэдүүлнэ.

Ноябриин 4-нэй 15 [...] Карл Марксын бульварай [...] дэхи гэрэй 18-дахи кварт[...] хүдөөлүүлгэ болохо.

Манай адрес, телефо[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Л[...] 35. Телефоны: редакто[...] 54-54, приёмная — 54-93, [...] редактора — 68-08, зам. [...]тора — 62-62, ответ. секр[...] — 34-05, общественная [...]ная — 56-62, машинное бю[...] — 50-52, зам. ответ. секр[...] — 66-76, отделы: парт[...] жизни — 60-91, сельского [...]зяйства — 64-36, 63-86, [...]ганды и агитации — 56-23, [...]мышленности и строител[...] — 61-35, советского стро[...]ства и быта — 69-58, куль[...]и школ — 60-21, писем и [...] селькоров — 67-81, инфор[...] 57-63, фотолаборатори[...] 33-61.

Н-03659. Заказ №